

Snídaňové kluby

Metodická příručka
pro základní školy

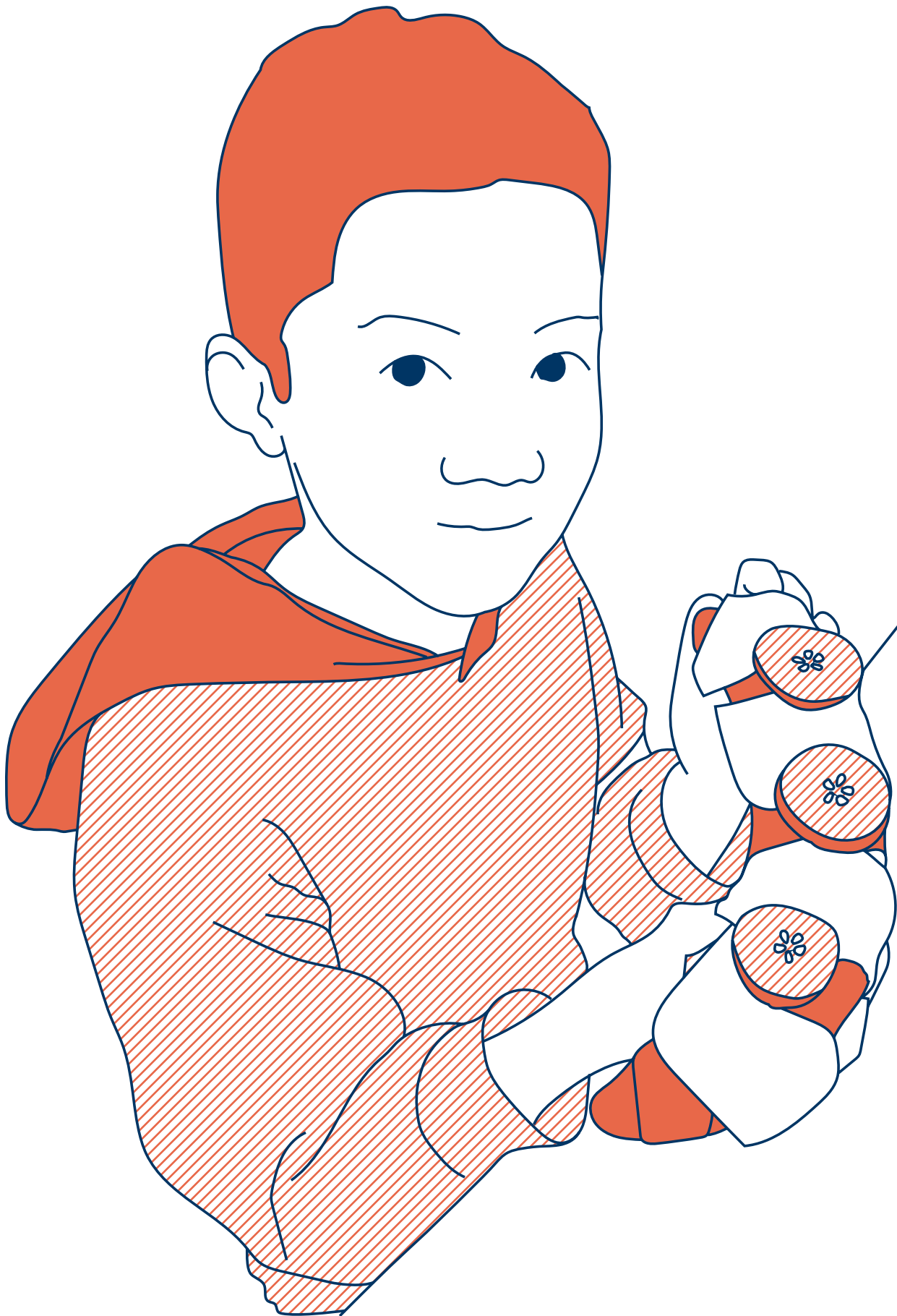
Eva Nováková
Olga Havlátová

Snídaňové kluby

Metodická příručka
pro základní školy

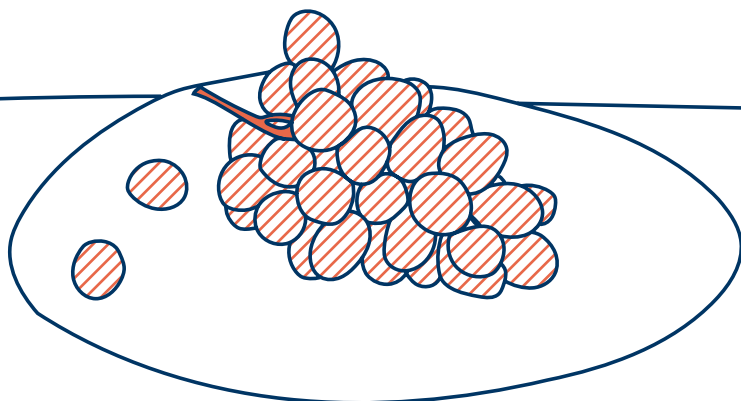
Obsah

Předmluva.....	4
Úvod	6
1. Co jsou snídaňové kluby a jaké jsou jejich přínosy.....	10
2. Plánování a zajištění chodu snídaňového klubu.....	14
2.1 První kroky a identifikace potřeb a cílů	15
2.2 Modely fungování, prostory a personální zajištění.....	18
2.3 Zaměření klubu	21
2.4 Vytváření podpůrného prostředí a doprovodné aktivity.....	22
2.5 Zapojení celé školy.....	24
2.6 Financování.....	27
2.7 Výživa a hygiena	28
2.8 Zapojení dobrovolníků	29
2.9 Zapojení žáků	30
2.10 Monitoring a evaluace	31
2.11 Shrnutí: Jak vypadá úspěšný klub.....	32
3. Česká zkušenost	34
3.1 Snídaňové kluby v rámci projektu Podpora rovných příležitostí.....	35
3.2 Snídaňový klub Ptáčata: Inspirace z Bíliny	36
3.3 Příběhy z dalších zapojených škol	39
4. Odkazy a zdroje	41
Přílohy.....	42

Předmluva

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

s radostí Vám představuji unikátní příručku, která poskytuje vhled do plánování, zavádění a realizace snídaňových klubů v základních školách. Vznikla s cílem podpořit rostoucí počet škol, které si začaly uvědomovat klíčovou roli ranního stravování svých žáků při zdravém startu školního dne.

Snídaňové kluby jsou konceptem, který má potenciál pozitivně ovlivnit nejen školní úspěšnost a docházku, ale i fyzické a duševní zdraví žáků, a také jejich sociální rozvoj. Snídaně ve školním prostředí nabízejí dětem možnost sdílet společný čas, navazovat nová přátelství a naladit se na výuku a další aktivity, které je během celého dne čekají. Stávají se tak zdrojem energie i chvílí, kdy se žáci mohou cítit součástí školní komunity. Díky tomu přispívají k vytváření zdravého a podporujícího prostředí.

Snídaňové kluby jsou velmi důležité proto, že zvyšují šance žáků na úspěšné vzdělávání. Silný vliv socioekonomického zázemí rodiny na vzdělávací výsledky je v našem školství známou skutečností. A protože si žáci do školy v jistém smyslu přinášejí i svůj sociální kontext a rodinné zázemí, je potřeba škole vedle vzdělávací a výchovné role přiznat i roli sociální. Tu charakterizuje aktuálně stále silnější úsilí našeho resortu kompenzovat sociální znevýhodnění žáků a aktivně vytvářet takové podmínky, díky kterým mohou uspět všechny děti v duchu Strategie 2030+. A právě snídaňové kluby jsou jedním z opatření, která pomáhají tento cíl naplňovat.

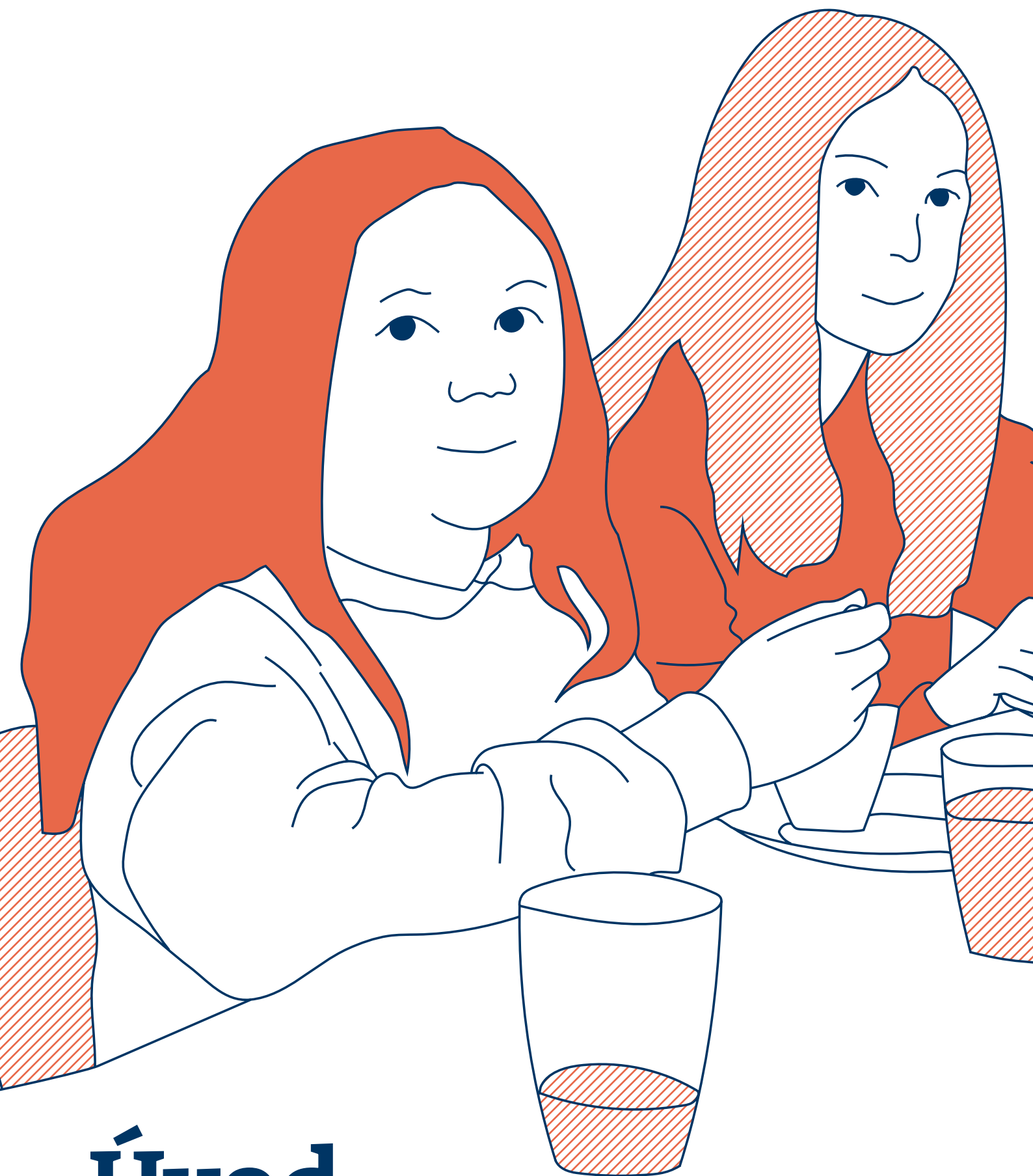
Realizace snídaňových klubů přináší řadu nových výzev. V českém prostředí je tato aktivita stále nová, do velké míry nepopsaná a v mnoha ohledech průkopnická. Na řadu otázek týkajících se provozu či financování snídaňových klubů proto nyní nemůžeme poskytnout jednoznačné ani finální odpovědi. Ty nacházíme s Vaší pomocí – díky školám, které se rozhodly tento nástroj realizovat.

Velmi mě těší, že spolu s námi hledáte způsoby, jak lze snídaňové kluby realizovat kvalitně, v souladu s legislativou a udržitelně. Pro vytvoření stabilního systému jsou Vaše zkušenosti nezbytné. Cením si výsoco všech škol, které jsou ochotny snídaňové kluby ve stávajících podmínkách zavádět, byť mnohdy přes řadu výzev, nejistot a úskalí, které podobné novinky vždy přinášejí. Pozitivní dopady se dostávají téměř bezprostředně.

Doufám, že pro Vás tato příručka bude cenným pomocníkem a zdrojem inspirace, a přeji mnoho radosti zažívané na snídaňových klubech na Vaší škole.

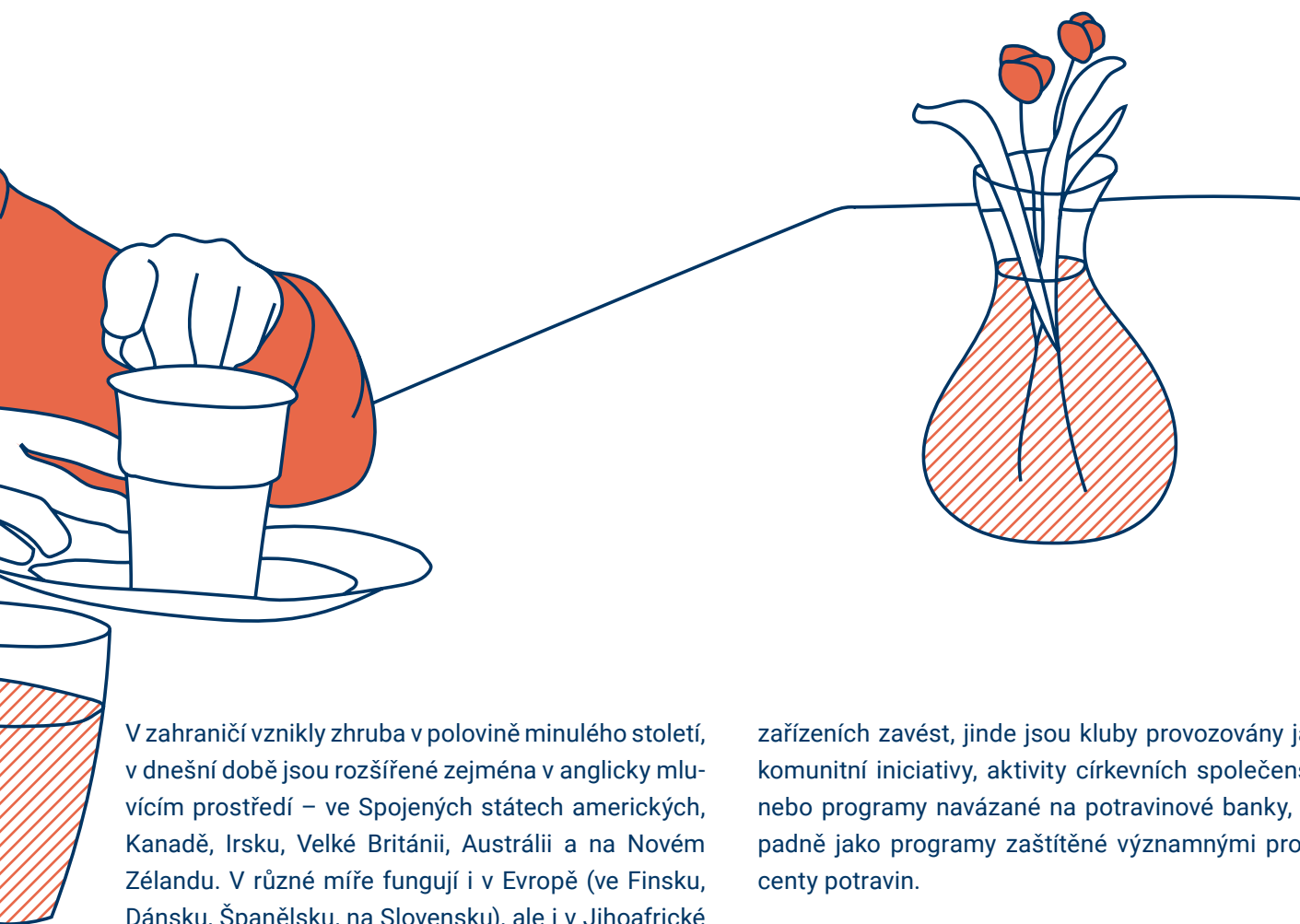
S úctou,
Jan Vöröš Mušta

*Ředitel odboru rovného přístupu ke vzdělávání
a podpory pracovníků v regionálním školství,
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*

Úvod

Snídaňové kluby mají mnoho podob, charakterizují je nicméně základní společná východiska a znaky. Jejich hlavním cílem je snaha o řešení hladu a podvýživy u školních dětí (ať už se u nich objevují z jakéhokoliv důvodu), mají ale řadu dalších funkcí a přínosů.

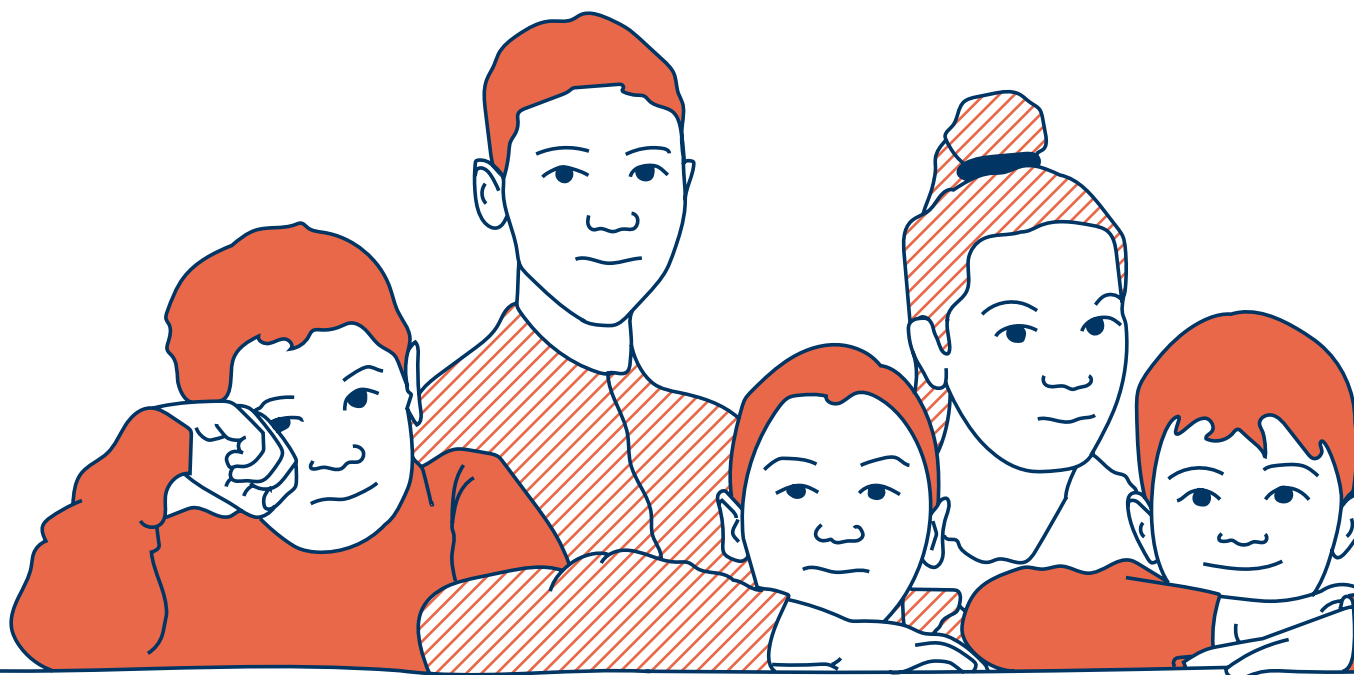

V zahraničí vznikly zhruba v polovině minulého století, v dnešní době jsou rozšířené zejména v anglicky mluvícím prostředí – ve Spojených státech amerických, Kanadě, Irsku, Velké Británii, Austrálii a na Novém Zélandu. V různé míře fungují i v Evropě (ve Finsku, Dánsku, Španělsku, na Slovensku), ale i v Jihoafrické republice a dalších afrických zemích, Mexiku, Latinské Americe i v několika asijských státech.

V některých případech jde o iniciativy národních vlád, jinde jsou programy iniciované a financované prostřednictvím Světového potravinového programu, případně národních i nadnárodních charitativních organizací. Kluby ale fungují i s podporou „zdola“ – někde to jsou školy a jejich zřizovatelé, kteří jsou si vědomi přínosů snídaňových klubů a rozhodli se je ve svých

zařízeních zavést, jinde jsou kluby provozovány jako komunitní iniciativy, aktivity církevních společenství nebo programy navázané na potravinové banky, případně jako programy zaštitěné významnými producenty potravin.

Modelů je celá řada, stejně jako se na zajištění a rozvoji snídaňových klubů podílí řada partnerů. Jen málo zemí má jasně dané financování ze strany vlády nebo místních autorit, většina klubů proto kombinuje různé přístupy. Z různých modelů fungování vyplývají i různé modely řízení. Ve většině se ale ukazuje důležitost metodické podpory, která je nezbytná pro to, aby si každá škola našla cestu, která nejvíce vyhovuje její situaci, možnostem a potřebám a která pomáhá naplňovat předem stanovené cíle.

snídaňo

To je ostatně i účelem této příručky – provést školy plánováním a výběrem vhodného modelu, založením i pravidelnou evaluací snídaňového klubu. Kromě toho příručka nabízí inspirativní praxi ze zahraničí, první zkušenosti z ČR, přehledný check-list toho, na co je při založení klubu důležité myslet, modelové příklady, ale i některé praktické nástroje. Ty jsou obsaženy v přílohách, které mohou sloužit jako vodítko nebo inspirace.

Příručka vznikla jako součást projektu Podpora rovných příležitostí (PROP) realizovaného Národním pedagogickým institutem ČR v rámci výzvy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a je financována

z prostředků Next Generation EU. Projekt je určen školám s vyšším zastoupením žáků se sociálním znevýhodněním a snídaňové kluby jsou jedním z nástrojů, které mohou školy realizovat a na jejich provoz využívat projektové finanční příspěvky.

Jsme ale přesvědčeni, že příručka může sloužit i školám, které do projektu PROP zapojeny nejsou. Chceme tím přispět k šíření myšlenky snídaňových klubů a poskytnout alespoň základní orientaci v tématu, které je u nás dosud nové, nepopsané a v mnoha ohledech průkopnické. Je proto zřejmé, že zatím není možné poskytnout jednoznačné odpovědi na řadu detailů týkajících se provozu a financování, protože

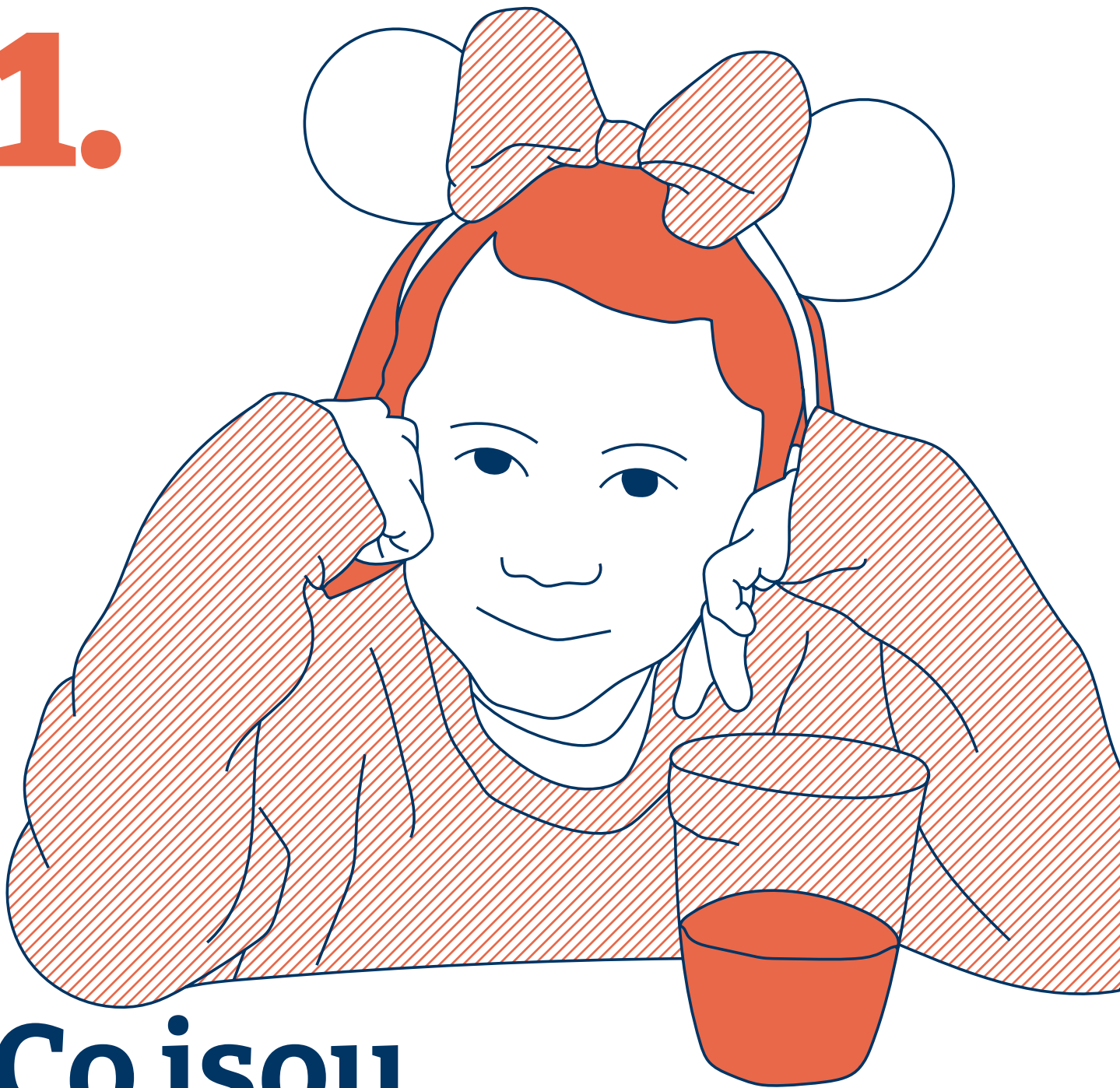
vý klub

jsou stále otázkou hledání a kompromisů. Jsou to právě školy, které se rozhodly tuto aktivitu realizovat (ať už v rámci projektu či nikoliv), mnohdy i přes řadu výzev, nejistot a úskalí, a které v tuto chvíli pomáhají tyto odpovědi formulovat a hledat způsoby, jak lze snídaňové kluby provozovat kvalitně, v souladu s legislativou a udržitelně. Jsme si vědomi i toho, že pro vytvoření stabilního systému jsou jejich zkušenosti nezbytné a ceníme si všech škol, které jsou ochotny snídaňové kluby i v těchto podmínkách zavádět.

Snaze oslovit všechny školy odpovídá i členění příručky – kapitoly, které se zabývají popisem toho, co jsou snídaňové kluby (a proč jsou důležité), nastá-

vením cílů, jejich plánováním i samotnou realizací, jsou z převážné části relevantní pro všechny čtenáře a čtenářky, stejně jako první zkušenosti a příběhy z českých škol. Přílohou část obsahuje i základní přehled legislativních norem pro provozování snídaní ve školách. Záměrně zde ponecháváme také referenční odkazy k projektu PROP a propojení s projektovými nástroji – věříme, že i ty mohou být zdrojem inspirace. Zahrnují příklady financování a informace o objemu prostředků, se kterými projektové školy pracovaly, ale také tipy na to, jak lze snídaňové kluby provázat s dalšími aktivitami kterékoliv školy, která by se do jejich realizace chtěla pustit.

1.

**Co jsou
snídaňové kluby
a jaké jsou jejich
přínosy**

Snídaně je považována za nejdůležitější jídlo dne. Přesto řada dětí před školou z různých důvodů nesnídá. Na vyučování přicházejí hladové, což s sebou nese řadu problémů. Správná výživa je klíčová i z hlediska kognitivního vývoje v průběhu dětství a adolescence. Školní snídaňové kluby tak mohou hrát zásadní roli při zajištění vyvážené a kvalitní stravy u dětí a pomoci jim dosáhnout lepších školních výsledků.

Kromě samotné stravy poskytují i bezpečné a vřelé prostředí, které naplňuje širší škálu potřeb dětí a pomáhá jim rozvíjet sociální vazby, silné stránky i sebevědomí. V některých zemích tvoří snídaňové kluby centrum celé komunity a podílejí se na jejím každodenním životě i prosperitě.

Jak vidno, snídaňové kluby nejsou založeny na pouhém poskytování snídaní. Snaha o překonání hladu u dětí je samozřejmě jejich legitimním a nejdůležitějším cílem, výzkumy však naznačují,¹ že je výhodou, pokud kluby vedle toho mají dobře rozvinutou a integrovanou sociální složku. K jejich udržitelnosti přispívá, když zapojují žáky, rodiče a zákonné zástupce dětí, celou školu i širší komunitu (včetně studujících středních a vysokých škol). Takové kluby nabízejí komplexní služby v bezpečném prostředí, jejich filozofie je orientována na člověka. Cílem je zlepšit zdraví a preventivní i stravovací návyky všech, kdo se na chodu a aktivitách klubů podílejí.

Kluby, které vznikají v oblastech s vyšší mírou socioekonomické deprivace, se mohou stát významným nástrojem řešení sociálního znevýhodnění a podpory sociálního začleňování. Snídaňové kluby mohou pomoci zajistit nejzranitelnějším dětem pravidelný přístup k výživné snídani a podpořit školní docházku, snížit počet pozdních příchodů do školy, zlepšit soustředění a učení a pomoci rozvíjet vztahy s vrstevníky a pracovníky a pracovníci škol.²

Žáci, kteří snídají ve školních klubech, vykazují lepší výsledky v matematice, pravidelnější docházku a dochvilnost, sníženou míru úzkosti, deprese a hyperaktivity.³

- 1 Graham, Pamela & Russo, Riccardo & Defeyter, Margaret. (2015). *The Advantages and Disadvantages of Breakfast Clubs According to Parents, Children, and School Staff in the North East of England, UK*. *Frontiers in Public Health*. 3. 10.3389/fpubh.2015.00156.
- 2 [Breakfast Clubs ...More of a Head Start \(A step-by-step guide to the challenges of setting up and running breakfast clubs in Scotland\)](#)
- 3 [Research Brief: Breakfast for Learning](#) (Food Research & Action Centre)

Přínosy snídaňových klubů⁴

Díky klubu klesá počet dětí, které začínají vyučování hladové

» Jedním z nejběžnějších důvodů pro založení snídaňového klubu je snaha nasycit děti, které přicházejí do školy hladové. Poskytování snídaní je stěžejní, protože řada dětí doma nesnídá – ať už proto, že doma jídlo nemají (nebo nemají hlad), rodiče nemají čas jim snídaní připravit, chybí jim pro snídaně vhodné zázemí nebo pocházejí z domácností zatížených jinými problémy, které mohou mít na děti negativní dopady.

Zdravé snídaně pomáhají dětem jíst zdravěji a vybudovat si zdravé návyky

» I proto je důležité, aby nabízené potraviny byly kvalitní a zdraví prospěšné a aby snídaně byly nutričně vyvážené.

Snídaňový klub může u dětí podporovat včasný příchod do školy

» Pro řadu dětí představuje motivaci k tomu, aby docházely do školy včas. Ze zkušeností zahraničních klubů je zřejmé, že i pro ty děti, které pravidelně docházely na vyučování pozdě, jsou snídaně i možnost strávit čas se spolužáky dostatečným důvodem pro to, aby si přivstaly.

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Díky pravidelnému setkávání na snídaňových klubech se prohloubila důvěra žáků k zaměstnancům školy, zejména k sociálnímu pedagogovi. Ten si prostřednictvím klubů vytvořil vztah s většinou žáků – kontakt s ním začali sami vyhledávat, zvali jej ke svému stolu. Tím se vytvořily příležitosti pro depistáž, sociální pedagog zjišťoval, s jakými problémy se děti potýkají a jaké nepříznivé situace zažívají. Žáci jej oslovují i o přestávkách, aby si s ním mohli popovídat nebo se poradit. V rámci výuky se na něj zase sami obracejí, když potřebují pomoci při řešení konfliktu.

Díky klubu se děti lépe koncentrují a dávají pozor při vyučování

» Děti, které mají hlad, se při výuce těžko soustředí. To ovlivňuje i jejich schopnost se učit. Díky klubům začnou den najezené, klidněji, bez stresu a mohou se tak lépe připravit na výuku a koncentrovat už od rána.

U dětí, které se účastní snídaňového klubu, se zlepšuje chování

» Hladové děti víc zlobí – i toho si všímají školy, které snídaňové kluby provozují. Tím, že dětem pomůžeme začít den v bezpečném prostředí, spolu se zdravým jídlem,lepší se i jejich chování ve třídě. Pozitivní dopady pak vnímá celá třída, nejenom děti, které se klubu účastní.

Děti, které se klubu účastní, rozvíjejí i své sociální a další dovednosti

» Nástrojů, které klub může využít k rozvoji sociálních a dalších měkkých dovedností u dětí, je celá řada. Některé školy zapojují děti do chodu klubu – kromě přípravy samotných jídel se mohou podílet na jeho propagaci, výběru menu, organizaci doprovodných aktivit nebo zvláštních událostí. I tam, kde aktivní zapojování dětí není normou, mají kluby v tomto ohledu důležité přínosy. Společné snídaně v klidném a bezpečném prostředí usnadňují komunikaci se spolužáky z různých ročníků i s pedagogy a dalšími pracovníky škol. Ti zase mohou lépe a včas zachytit případné potíže a identifikovat děti, které vyžadují větší pozornost.

Základní škola a Mateřská škola
Děčín VIII, Vojanova 178/12

45%

**škola říká,
že jejich klub vedl
k lepší docházce**

41%

**škola zaznamenalo
zlepšení v oblasti
chování**

49%

**škola uvádí,
že se díky klubům u dětí
zlepšila koncentrace**

15%

**škola si v přímé souvislosti
s kluby všimlo lepších
výsledků v testech**

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Zájem se postupně rozrůstá – stabilně dochází kolem 25 dětí, někdy se přidávají i další náhodně kolemjdoucí. Většinou nejde ani tak o jídlo, ale spíš o ten společný ranní prožitek před výukou. Je ale pravda, že všechno, co děti k snídani dostanou, většinou snědí. Mají možnost si vždy říct, na co by měly chuť příště. Děti jsme zapojili i do nákupů potravin. Učí se tak finanční gramotnosti – sledují, jaké ceny jsou v obchodě, jaké množství je třeba nakoupit, a pod dohledem pedagoga manipulují s penězi.

Základní škola speciální Frýdlant,
okres Liberec

2.

**Plánování
a zajištění chodu
snídaňového
klubu**

2.1

První kroky a identifikace potřeb a cílů

Naším cílem je, aby si Vaše škola navrhla takovou podobu snídaňového klubu, která bude vycházet z Vaší unikátní situace, potřeb školy i samotných žáků.

Mezi faktory, které je dobré při nastavování Vašeho modelu zohlednit, patří věkové, genderové, etnické i sociální charakteristiky žáků Vaší školy, stejně jako základní charakteristiky území, ve kterém se Vaše škola nachází. Důležitý je i širší kontext. Dojíždějí k Vám děti na dlouhé vzdálenosti? Jak je Vaše škola ukotvena v místní komunitě? Spolupracujete s nějakými dalšími organizacemi, například neziskovými, a jaké jsou Vaše vztahy se zřizovatelem a s rodiči? Jaké jsou Vaše zkušenosti s obědy zdarma? Jaké další zdroje můžete využít (finanční, dobrovolníky)? To vše a mnoho dalšího bude vstupovat do Vaší úvodní rozvahy.

Školám při plánování pomáhá, když mezi žáky a jejich rodiči, ale například i mezi pracovníky školy, zrealizují úvodní průzkum, který může poskytnout cenné informace pro další rozhodování o podobě a nastavení klubu, aby byl úspěšný. Ujasníte si díky němu, jak nastavit klíčové parametry a kolik žáků bude mít už ze začátku zájem se klubu účastnit. Kromě průzkumu je určitě dobré zařadit téma snídaňového klubu na setkání s rodiči, poradu učitelského sboru, vést neformální rozhovory s dětmi i rodiči. Vždy je potřeba zvolit takovou formu, která bude nejlépe přístupná a srozumitelná a bude odpovídat Vašemu cíli (dotazníky se hodí pro sběr informací od vysokého počtu respondentů, neformální rozhovory nebo fokusní skupiny zase na porozumění detailu, případně na ověření zkuslení, které může být způsobeno nesrozumitelností dotazníku).

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Snídaně připravujeme ze zdravých potravin a servírujeme je na slavnostně prostřeném stole. Říkáme si, z jakých surovin byly jednotlivé pokrmy připraveny. Informace, které zde žáci získávají, často využívají ve výuce některých předmětů (přírodopis, výchova ke zdraví). Tím, že některé potraviny neznají, je někdy obtížné je přesvědčit, aby alespoň ochutnali. Rozhodli jsme se proto zavést menší „degustační porce“, díky kterým se nám také daří předcházet zbytečnému plýtvání. Snídaňový klub spojujeme také s oslavou narozenin (narozeninovou párty). Žákům, kteří mají v daném období narozeniny, společně pográtulujeme. Někteří na oslavu přicházejí slavnostně oblečení!

Odborné učiliště a základní škola, Křenovice

Co je dobré si ujasnit, než začnete klub plánovat

Jaké jsou Vaše hlavní cíle a důvody k založení snídaňového klubu?

- » Znáte rozsah problémů, které chcete řešit?
- » Pokud je Vaším hlavním důvodem to, aby žáci neměli ráno hlad a mohli se lépe soustředit na vyučování, jak zajistíte, aby snídaně měly kýžený efekt?
- » Chcete prostřednictvím klubů naplňovat i další cíle, jako je například zlepšení dochvilnosti, docházky, studijních výsledků nebo chování?
- » Míříte případně ještě dále a chcete využít pozitivních dopadů klubu na rozvoj sociálních a dalších dovedností žáků, jejich sebevědomí, vztahů ve škole a zlepšení vztahů mezi žáky a pedagogy?
- » Rádi byste navázali lepší vztahy s rodiči nebo rovnou posílili roli Vaší školy v rámci místní komunity?
- » Chcete se zaměřit na celou školu nebo primárně na žáky, kteří se potýkají s různými typy obtíží vyplývajícími ze sociálního znevýhodnění?
- » Jak snídaňový klub zapadá do kultury a přístupu celé školy?
- » Jakými nástroji budete podporovat zájem o účast na klubu?
- » Jsou Vaše cíle SMART/ER (konkrétní, měřitelné, dosažitelné, realistické, dosažitelné v čase a případně opakovaně hodnotitelné)?

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Před začátkem realizace se škola pomocí dotazníku zeptala dětí, co doma snídají a jaká jídla by si přály mít v nabídce snídaňového klubu. Na základě odpovědí škola zvolila formu švédských stolů, které dětem umožňují, aby si vybraly, co mají rády a na co mají zrovna chuť. Jídlo si žáci nabírají ve cvičné kuchyňce a odnesou do tříd, ve kterých pak společně snídaně probíhají. Učitelé kluby využívají jako neformální třídnické hodiny, které všem příjemněji začátek nového dne a vytvářejí prostor pro popovídání, na které by jinak nebyl čas.

Jaké má Vaše škola zdroje a možnosti? Může se z klubu stát celoškolská aktivita?

- » Kdo bude za organizaci snídaňového klubu zodpovědný?
- » Je možné vedením klubu pověřit školního asistenta, asistenta pedagoga, sociálního pedagoga, koordinátora inkluze nebo jinou podpůrnou pozici?
- » Má tato osoba plnou podporu vedení?
- » Zná přínosy klubu pro žáky i pro školu?
- » Zná přínosy klubu i zbytek pedagogického sboru?
- » Koho bude mít koordinátor k ruce, aby bylo zajištěné hladké fungování klubu?
- » Z čeho budou jednotlivé pozice financovány?
- » Může být koordinace klubu součástí jejich běžné pracovní doby?
- » Je možné snídaňové kluby propojit s dalšími školními/projektovými aktivitami a kurikulem?
- » Je možné snídaňové kluby propojit s činnostmi školního poradenského pracoviště?
- » Lze klub propojit s nějakými existujícími iniciativami, do kterých je škola zapojená, nebo aktivitami, které již realizuje? Jak se mohou navzájem podporovat?
- » Chcete v rámci klubů rozvíjet i další aktivity (čtenářský kroužek, doučování, pohybové aktivity, čištění zubů, hry, vypracovávání domácích úkolů...)?
- » Jak má být klub nastaven, aby umožnil i rozvoj sociálních a měkkých dovedností žáků, a jaké personální zajištění je k tomu třeba?
- » Máte možnost zapojit do chodu klubu i rodiče (například jako dobrovolníky nebo prostřednictvím místa dotovaného úřadem práce)?
- » Máte možnost čas od času zapojit i dobrovolníky mimo okruh rodičů (pracovníky NNO, policisty/strážníky, asistenty prevence kriminality)?
- » Z jakých surovin (dle možností Vašeho rozpočtu) budou snídaně připravovány?
- » Máte možnost obrátit se na sponzora / lokální byznys, který může pomoci se zajištěním části potravin?
- » Jak zajistíte, aby poskytovaná strava vyhovovala z nutričního hlediska?

Základní škola a mateřská škola
při nemocnici Kadaň, Chomutovská 1289

Jaká očekávání a představy mají rodiče a žáci?

- » Mají všechny informace o tom, jak klub funguje a jak je možné se do něj přihlásit?
- » Rozumí tomu, co s sebou účast na klubu nese?
- » Nemají obavy ze stigmatizace?
- » Zvládnou se do školy na daný čas dostat?
- » Jak často a v kolik hodin má klub otevřít?
- » Jakou nabídku jídel žáci preferují?
- » Měli by o snídani, byť hrazené, zájem i rodiče?
- » Vědí, na koho se obrátit v případě nejasností?
- » Důvěřují tomu, že snídaňový klub jejich dětem poskytne bezpečné prostředí?
- » Jsou rodiče obeznámeni o možné přítomnosti školního psychologa a dalších podpůrných pozic?
- » Vědí, že svačinu může jejich dítě dostat i v případě, kdy nemůže přijít do školy včas?
- » Očekávají, že klub bude poskytovat nějaké další aktivity (doučování, hry, fyzickou aktivitu, čištění zubů...)?
- » Chtějí rodiče, aby se jejich děti podílely na chodu klubu?
- » A chtějí se na něm podílet samotné děti?
- » Mohou se na chodu klubu podílet i rodiče (například jako dobrovolníci, sponzoři, pomáhat s propagací, zajišťovat některé doprovodné aktivity)?

Jak zajistíte co nejširší dostupnost?

- » Chcete klub otevřít všem nebo jenom určitým žákům? Zaměřit se například na žáky z ekonomicky znevýhodněných rodin, na ty, které pravidelně docházejí do školy pozdě nebo potřebují dodatečnou podporu?
- » Může Vaše škola realizovat model, kdy je snídani poskytována zdarma všem?
- » Jak zajistíte, aby se informace o klubu dostala k co nejvyššímu počtu žáků?
- » Jak případně zajistíte, aby se informace dostala primárně k těm žákům, na které cílíte, aniž by to je nebo jejich rodiny stigmatizovalo?
- » Jak budete monitorovat, že ti nejohroženější žáci klub navštěvují?
- » Jak zapojíte rodiny, se kterými se Vám obvykle nedaří komunikovat?

Kde se snídaňový klub bude odehrávat?

- » Chcete snídani podávat v jídelně, cvičné kuchyňce, ve třídě nebo jako balíčky?
- » Je možné vyčlenit další prostory pro práci s menší skupinou dětí (pokud je potřeba)?
- » Vyhovují Vám zvolené prostory hygienicky?
- » Poskytují příležitosti pro zapojení dětí do přípravy snídani?
- » Je v nich prostor pro doprovodné aktivity, hry, doučování, domácí úkoly?
- » Je v nich tichý koutek, kde mohou děti jen tak relaxovat, případně probrat se členem personálu to, co potřebují, aniž by byly rušeny?
- » Máte vymyšlený způsob, jak nenechat o hladu děti, které (bez vlastního zavinění) chodí do školy pozdě (právě tyto děti často patří mezi ty nejohroženější)?
- » Je zajištěna možnost, jak využít přebytky (například formou svačin)?
- » Máte veškeré potřebné vybavení?

Jak budete monitorovat fungování klubu, vyhodnocovat jeho dopady a zdokonalovat jej?

- » Budete chtít klub nejprve otestovat nebo rovnou spustíte ostrou fázi?
- » Máte nastaveny cíle a způsob jejich měření?
- » Jaké nástroje budete používat ke sběru informací?
- » Jak budete získávat zpětnou vazbu přímo od dětí?
- » A jak od dalších zapojených osob?
- » Jak poznáte, že klub Vám nastavené cíle naplňuje?
- » Po jak dlouhé době to můžete změřit a jak často chcete sběr dat opakovat?
- » A jaké máte nastavené mechanismy pro to, abyste mohli klub na základě zpětné vazby zdokonalovat?
- » Máte plán fungování nastaven dostatečně dopředu?
- » Jak a koho budete o výsledcích evaluace informovat?
- » Je možné úspěchy klubu komunikovat i s veřejností, například prostřednictvím médií?

2.2 Modely fungování, prostory a personální zajištění

Pro snídaňové kluby neexistuje jeden univerzální návod: každá škola je jiná a má různé potřeby. Způsoby fungování lze kombinovat. Také cíle každého z modelů jsou trochu jiné, modely se mezi sebou liší i náklady, typem poskytovaného jídla či možnostmi pro zapojení samotných žáků. Většina modelů se neobjevuje v čisté formě a školy si je uzpůsobují tak, aby byly realizovatelné v jejich specifických podmínkách. Na základě vybraného modelu fungování vyplynou i nároky na prostory a požadavky na personální zajištění.

Realizace snídaňových klubů generuje celou řadu (různých) činností, které je potřeba personálně zajistit, od administrativy a logistiky přes přípravu a výdej jídla až po propagaci klubu či monitoring a evaluaci. I když je možné úkoly rozdělit mezi více osob a plnění některých z nich svěřit dobrovolníkům, případně samotným žákům, je vhodné určit jednoho nebo dva hlavní koordinátory.

Koordinátor klubu je zodpovědný za organizaci a dohled nad (každodenním) provozem snídaňového klubu a je hlavní kontaktní osobou pro ostatní členy realizačního týmu, sponzory, dobrovolníky a širší školní komunitu. Kromě toho podporuje a vytváří vstřícné a přívětivé prostředí v souladu s posláním klubu, přispívá k jeho propagaci, zajišťuje monitoring a evaluaci.

Koordinační roli školy často svěřují asistentům pedagoga, využít lze i další podpůrné pozice (sociálního pedagoga, koordinátora inkluze...). Modely, kdy je snídaně poskytována ve třídách, jsou zase více závislé na třídních učitelích.

Jako místo konání snídaňového klubu školy nejčastěji využívají jídelny nebo jiné společné prostory určené ke konzumaci potravin. Někdy je dobré využít vícero

různých prostor – někteří žáci mohou potřebovat klidné prostředí, kde si mohou dodělat úkoly, jiné začínají doprovodné aktivity nebo se chtějí spíše socializovat. Rozdělení může pomoci pedagogům soustředit se na žáky, kteří potřebují větší podporu. Může být stálé (například ve speciálních školách/třídách) nebo může být volba ponechána na dětech a jejich aktuální náladě a potřebách.

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Za významné pozitivum snídaňových klubů považujeme to, že na nich dochází ke vzájemnému sdílení názorů a zkušeností, žáci si na nich povídají o chutích, o pocitech a zážitcích, které jim společné snídání přináší. Během snídání se žáci hrou formou dozvídají o původu surovin, jejich výskytu na zemi, seznamují se s rozmanitými druhy a způsoby zpracování i se zásadami stolování.

Speciální základní škola
Augustina Bartoše

Nejčastější přístupy ke snídaňovým klubům

Snídaňový klub provozovaný ve školní jídelně

V rámci tohoto modelu probíhá stravování v jídelně nebo jiném k tomu určeném prostoru, což umožňuje odbavení vyššího počtu žáků. Pro jeho zajištění je možné využít vybavení školní kuchyně, její personál i zavedené logistické procesy. Výdej jídla může probíhat u okénka/pultu nebo formou bufetu (který pomáhá snižovat plýtvání). U druhé možnosti lze do výdeje zapojit i žáky. Tento model nabízí příležitost pro společnou snídání u stolu, pestrou nabídku teplých i studených jídel a nápojů a určitou míru servisu. Výzvou může být zapojení dalších doprovodných aktivit a vytvoření neformálního prostředí (jinak, než platí při vydávání obědů), včetně výzdoby, která by sloužila účelům klubu.

Snídání ve výukové kuchyňce / jiném neformálním prostoru

Tento model poskytuje více možností pro zapojení žáků do přípravy jídla, může však znamenat užší nabídku jídel a nižší kapacity, případně potřebu propracovanější logistiky (rozdělení žáků do skupin podle času, zajištění dalších místností pro doprovodné aktivity). Může dobře posloužit těm školám, které chtějí svůj klub zaměřit na určitou skupinu žáků.

Snídání ve třídě

Nabídka snídání ve třídě představuje logisticky jednoduchý model, jak zpřístupnit jídlo co nejvyššímu počtu dětí při relativně nízkých nákladech. Nemusí však vyhovovat potřebám všech škol, ani plnit sociální funkci v plném rozsahu. Zajišťují je třídní učitelé (tam, kde je to možné, tak ve spolupráci s asistentem pedagoga), snídání jsou do jejich tříd doručeny

například 30 nebo 15 minut před začátkem vyučování. Třídní učitel může toto nastavení využít k takzvanému „pomalému startu“, zapojovat se do neformálních konverzací s dětmi, pomoci dětem, s čím potřebují, iniciovat skupinové aktivity nebo hry. Je dobré mít na paměti, že v případě, že není určen koordinátor snídaňových klubů nebo jiná osoba, která zodpovídá za nákupy a chystání snídaní, a realizace snídaňových klubů se ujímají samotní třídní učitelé, může být tento model časově a organizačně zatěžující. Tuto zátěž pomáhá částečně snížit vzájemná podpora a společná koordinace mezi třídními učiteli.

Zdravé balíčky s sebou

Balíčky lze vydávat na jednom nebo několika k tomu určených místech, ať už je to u vchodu do školy, na hřišti nebo jinde. Tento model představuje flexibilní možnost, jak v krátkém čase obsloužit velký počet dětí. Je ideální pro děti, které přicházejí těsně před zvoněním a na tradiční snídaňový klub nemají čas. Oblíbený je také u starších dětí. Obvykle neumožňuje nabízet teplá jídla, sám o sobě nezahrnuje ani doprovodné aktivity. Ty je možné realizovat paralelně pro ty žáky, kteří o ně projeví zájem.

Ať už zvolíte jakýkoliv model, nezapomeňte na děti, které přicházejí pozdě.

Zvláště u menších dětí, závislých na doprovodu dospělé osoby, je to pravděpodobně bez jejich vlastního zavinění. Jde přitom o děti, které patří mezi ty nejohroženější a často přicházejí hladové. Snídaně by pro ně měla být vždy k dispozici a nabízena jako samozřejmost. Pozdní příchod by neměl být vnímán jako důvod pro neposkytnutí snídaně a ponechání žáka o hladu.

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Pedagogové se spolu s dětmi zapojují do plánování chutných a vyvážených snídaní. Ke snížení finanční částky se snaží zužitkovat sezónní ovoce a zeleninu a vyhledávají společně potraviny v akčních letáčích. Tento způsob plánování vede ke snižování nákladů na společné snídaně. Ke snídaním se připojují i zaměstnanci školy, kteří si snídaně hradí částkou 30 Kč. Tím pomáhají k navýšení rozpočtu na snídaně.

Speciální základní škola a Praktická škola
Šluknov, Tyršova 710

Zaměření klubu bude vycházet z cílů a potřeb, které si Vaše škola identifikovala před jeho spuštěním. Ty určí i to, zda má být klub zdarma a otevřený pro všechny nebo jen pro vybrané žáky, zda umožníte účast rodičů a zákonných zástupců dětí, zda budou kluby organizovány pravidelně každý den (a kde) a zda je budete chtít doplnit nějakými dalšími aktivitami.

Kluby, které jsou přístupné všem žákům, mají nejvíce přínosů pro celou školu. Nejen, že se jich účastní vyšší počet dětí, tento model může pomáhat překonávat stigma, které by mohlo být klubu přiřazeno, kdyby se orientoval jen na určitou skupinu dětí. I pokud je výběr prováděn citlivě, mohou se děti i žáci a žákyně cítit nepohodlně. Kritéria výběru mohou také exkludovat ty, jejichž ohrožení se hůře identifikuje a není patrné na první pohled.

Pokud Vaše kapacity neumožňují zahrnout všechny žáky, je samozřejmě možné zaměřit se na skupiny, které škola identifikuje jako nejpotřebnější. Zohlednit při tom lze různá kritéria a ta je možné i kombinovat. Některé kluby se primárně orientují na děti, které chodí pravidelně pozdě, mají často hlad, děti s náročným chováním nebo ty, které potřebují dodatečnou podporu při učení. Školy, které provádějí interní identifikaci žáků se sociálním znevýhodněním, mohou klub zaměřit i na ně. Pokud si s výběrem žáků nevíte rady, obraťte se na poradenské pracovníky školy (sociálního nebo speciálního pedagoga, výchovného poradce). Dobrou praxí je také otestovat klub na menší skupině žáků a, pokud se osvědčí, hledat způsoby, jak jej upravit pro vyšší počet dětí.

Už při jeho přípravě přemýšlejte, jak může snídaňový klub podporovat další aktivity, navazovat na probíranou látku, mimoškolní činnost, školní prevenci a navazování vztahů s rodiči a zákonnými zástupci dětí. Zkušenosti ze zahraničí i z prvních škol, které kluby realizují v ČR, ukazují, že v tomto směru jsou možnosti neomezené a záleží jen na kreativě a přístupu vedení školy a klubu.

Ač je hlavním cílem klubu nasycit děti, které mohou mít ráno při příchodu do školy hlad, nebrání nic tomu, zapojit do jeho programu i další, vedlejší cíle. Některé kluby se zaměřují na podporu zdraví, zdravého stravování a životního stylu, ať už jako celku nebo se specializací na jednu konkrétní oblast (například zubní hygienu) a spolupracují se zdravotnickými zařízeními, jiné mohou být zacíleny více ekologicky (spolu s klubem například provozují školní zahradu, z níž čerpají suroviny pro přípravu snídaní), další pak propagují komunitní étos a zapojují dobrovolníky z řad členů místní komunity (rodiče, strážníky, záchranáře, studenty středních a vysokých škol...). Zajímavé možnosti a příležitosti může otevřít i spolupráce s místními firmami, distributory nebo producenty potravin.

2.4

Vytváření podpůrného prostředí a doprovodné aktivity

Zejména na prvním stupni se osvědčuje doplňovat snídaňové kluby o další aktivity, vedené zaměstnanci školy nebo mentory z řad starších žáků. Aktivity mohou zahrnovat hry, pohyb, hudbu, ale i podporu při vypracovávání domácích úkolů nebo učení. Na druhém stupni se osvědčuje méně formální a strukturovaný přístup.

Snídaňové kluby by měly vytvářet prostředí, ve kterém se každé dítě cítí bezpečně a vítaně, vnímá v něm podporu a respekt. Podpůrné prostředí přispívá k budování sebevědomí dětí, rozvoji sociálních vazeb a zdravých vztahů s dospělými i spolužáky. S tím souvisí i to, že jsou v rámci klubů nastavena jasná pravidla a očekávání.

Důležité je zajištění adekvátního dozoru dospělých a jejich společné nastavení na vytváření podpůrného prostředí. To zahrnuje aktivní naslouchání, projevení zájmu o dítě, jasnou komunikaci a dodržení slibů, klidné a spolupracující řešení konfliktů, pozitivní motivaci, zaměření na silné stránky, poskytnutí možnosti k zapojení, ale i přátelskou atmosféru, vřelé přivítání a úsměv. Nabízí se zde i možnost propojení s celoškolským mentoringovým programem, případně preventivními nebo zážitkovými aktivitami.

Ve čtyřech případech jsme (díky zapojení do snídaňových klubů) dosáhli i toho, že se zákonní zástupci žáků se sociálním znevýhodněním přihlásili do projektů financování obědů pro své děti a tyto na obědy pravidelně docházejí.

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Základní škola Aš,
Hlávkova 26, okres Cheb

Níže nabízíme nápady
na některé z těchto aktivit:

Kreativita není nikdy dost

Žáci mohou společně vytvářet grafickou identitu klubu, podílet se na tvorbě newsletteru, navrhovat výzdobu a dekorace, plakáty o zdravé výživě nebo pozvánky na mimořádné události.

Mohou pořádát různé soutěže a zapojit se do propagace klubu mezi ostatní žáky. V některých klubech ráno hraje hudba – žáci si mohou sami tvořit playlisty.

Deskové hry a kvízy

Jednoduché aktivity, mezi které patří puzzle, sudoku, vědomostní kvízy nebo deskové hry, pomáhají dětem nastartovat mozek a rozproudit myšlenky.

Čtenářské kluby

Snídaňové kluby jsou vhodným prostředím i pro podporu čtení mezi dětmi. Osvědčuje se navázání spolupráce s místními knihovnami.

Číst lze jak knihy, tak noviny a časopisy.

Do zajištění chodu čtenářského klubu lze zapojit i starší žáky.

Pohybové aktivity

Alespoň jednou týdně je vhodné do klubu zařadit sportovní aktivity.

Ty představují skvělý způsob, jak se probudit a nastartovat (metabolismus) na celý den.

Nabídka může být pestrá, od fotbalu na školním hřišti po jógu či cvičení, které je možné realizovat uvnitř.

Podpora při učení a plnění domácích úkolů

Řada dětí ocení možnost dodělat si ráno v příjemném a podpůrném prostředí domácí úkoly, případně se doptat na látku, které nerozumí. I tato aktivita představuje možnost pro zapojení starších žáků, kteří mohou pomáhat těm mladším.

Oslavy a zvláštní příležitosti

Některé školy v ČR se již nyní zapojují například do *Férových snídaní*, snídaněmi oslavují různé svátky, připomínají si významné události, zvou si zajímavé hosty. Takto pojaté snídane mohou být příležitosti k představení nových jídel a přizvání rodičů nebo širší komunity.

2.5 Zapojení celé školy

Klíčovým faktorem úspěšnosti školního snídaňového klubu je to, zda se podaří na pomyslnou palubu dostat celou školu, potažmo celou školní komunitu. Začíná to zapojením vedení školy a jeho podpory, které jsou nezbytné pro to, aby byl klub dobře integrován do jejího celého fungování a stal se pevnou součástí školního dne.

Neméně důležité je ale i získání celého pedagogického sboru a zapojení nepedagogických pracovníků, zaměstnanců kuchyně, případně personálu zajišťujícího úklid, provoz a administrativu. Zavedení snídaňového klubu s sebou nese i změny v organizačním zajištění začátku školního dne, které by pracovníci měli akceptovat. Čím širší škála zaměstnanců souzní s filozofií a cíli klubu a bude si uvědomovat jeho pozitivní dopady na celou školu, tím snazší bude zajistit jeho každodenní chod, naplno využít jeho potenciál a zajistit udržitelnost (i překonat možné nepříjemnosti, které některým může klub přinášet).

Je dobré, aby všichni pedagogové znali přínosy snídaňového klubu, aby věděli, kterým žákům může pomoci nejvíce, jak je s nabídkou klubu oslovovat a motivovat k účasti, aby měli přehled o tom, které z dětí z jejich třídy klub navštěvuje, a byli obeznámeni s možnostmi, jak klub propojit s výukou. Je-li Vaše škola součástí komunitních škol nebo je zapojená do dalších projektů (Začít spolu, Skutečně zdravá škola...), využijte příležitosti a hledejte možnosti, jak školní snídaňové kluby propojit s již probíhajícími aktivitami.

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Nejprve poměrně značné množství dětí i dospělých vnímalo snídaňové kluby jako rychlou snídani pro ty, kteří ji doma nemají či nestíhají. Později se kluby proměnily v místo společného setkávání téměř celých třídních kolektivů, třídního učitele a asistenta pedagoga.

Pracovní vyučování

Porozumění etiketám a složení jídla, nutričním informacím, zařazení jednotlivých potravin do kategorií, nácvik bezpečnosti v kuchyni, plánování jídelniček, zdravé stravování a návyky, založení školní zahrady.

Výuka jazyků

Psaní novinových a PR článků, copywriting, psaní návodů a postupů (receptů), kritické myšlení a pokládání dotazů, čtení informací na etiketách, porozumění instrukcí z kuchařských knih, posilování mediální gramotnosti, nácvik porozumění na článcích a reklamě o jídle, diskuze o tom, jak poskytované informace a způsob jejich prezentace ovlivňují naše stravovací návyky.

Zeměpis, občanská nauka

Hledání informací o nových jídlech inspirovaných žáky a jejich různým kulturním zázemím, učení se o globálním potravinovém systému, prozkoumávání českého kulturního dědictví v oblasti stravování, tradičních zdrojů potravin, mapování, odkud jídlo podávané na snídaňovém klubu pochází, jak dalekou cestu urazilo.

Matematika

Rozpočtování, provádění výzkumů a vyhodnocování dotazníků, vytváření grafů, práce s množstvím v receptech, měření a výpočet množství surovin pro skupinu dětí.

Výtvarná výchova, dějiny umění

Výroba plakátů/letáků propagujících snídaňový klub nebo nábor dobrovolníků, výzdoba místnosti, ve které se klub odehrává, udržování nástěnek, vytváření umění inspirovaného jídlem.

Fyzika, chemie, biologie

Ziskávání vědomostí o tom, jak některé skupiny potravin působí na naše tělo a zdraví, studium rostlin, prozkoumávání potravních řetězců, provádění různých experimentů, pozorování a popis chemických změn v jídle.

6 Zpracováno podle [Build them Up Guide: A Guide to Starting and Sustaining a Successful School Breakfast Club](#)

Udržitelnost klubu a vůle investovat do něj nejen čas a energii personálu, ale i nemalé finanční prostředky, vychází ze sdíleného přesvědčení o jeho pozitivních dopadech. I proto je nezbytné průběžně sledovat a vyhodnocovat jeho vliv na klíčové metriky, jako je školní docházka, dochvilnost, chování nebo pro-

spěch, a sledovat přínosy, které má pro celou školu. Jako klíčová se ukazuje i metodická podpora, která v ČR i v zahraničí školám pomáhá nastavit kluby tak, aby naplňovaly své cíle, aby se jich účastnil co nejvyšší počet dětí a aby byly schopné flexibilně reagovat na aktuální potřeby.

Tento rámeček však může jít ještě o krok dále a zahrnovat širší společenské, kulturní, politické a ekonomické souvislosti, které ovlivňují wellbeing žáků, pedagogů, rodičů a dalších zapojených členů školní komunity. V našem prostředí to možná nebude cíl, který si školy stanoví hned od počátku, ale ze zahraniční praxe se ukazuje, že zapojení místních podnikatelů, dobrovolníků, spolků, institucí, organizací, ale i různých generací a lidí s různými zkušenostmi, může snídaňový klub pozvednout do středu celé lokality a generovat další přidanou hodnotu pro školu, která klub provozuje.

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Snídaňové kluby zlepšují a rozvíjejí vztahy mezi žáky navzájem, ale i mezi žáky a učiteli. Přispívají ke stmelení třídního kolektivu. Do přípravy a následného stolování se zapojují všichni žáci bez rozdílu. Dobrá nálada stírá rozdíly a podporuje ochotu žáků bavit se i s těmi méně oblíbenými.

Základní škola Prachovice,
okres Chrudim

V České republice jsou snídaňové kluby aktuálně financovány pouze prostřednictvím projektu Podpora rovných příležitostí. Možné systémové ukotvení závisí na reformě financování škol a zohlednění toho, jaký podíl žáků se sociálním znevýhodněním se na škole vzdělává. Nabízí se i možnost podpory ze strany zřizovatele. Už před projektem PROP ale v ČR existovaly školy, které si našly svoje vlastní cesty – nabízely snídani za poplatek nebo využily sponzorských darů.

Jako dobrá strategie a praxe se ukazuje snaha o nalezení různých donorů a partnerů, díky kterým je možné snídaňové kluby realizovat, zvyšovat kvalitu a pestrost nabízeného jídla, zahrnout zdravější a lokální produkty a rozšířit nabídku mezi vyšší počet žáků. Možnosti, jak tohoto docílit, závisí na iniciativě a situaci školy, jejím napojení na místní komunitu, neziskové organizace a podnikatele. Někde to může být místní výrobce mléčných produktů nebo pekárna, která ráda každé ráno věnuje několik bochníků chleba, jinde se školám podařilo domluvit s místním supermarketem nebo producentem ovoce a zeleniny.

V zahraničí některé školy své kluby provozují díky zapojení do programů podporovaných velkými potravinářskými společnostmi a řetězci (v Británii například Kellogg's) nebo navázaly spolupráci s potravinovými bankami.

I v ČR existují programy, které propojují soukromý sektor se školami a zdravým stravováním. Jedním z nich je například Skutečně zdravá škola. Fungují ale i další iniciativy, které podporují (zdravé) školní stravování, i když se v tuto chvíli soustředí převážně na obědy a školní bufety (například WOMEN FOR WOMEN a jejich Obědy pro děti nebo Zdravá školní jídelna).

Udržitelnost klubu lze zajistit i díky využití dobrovolníků. Nabízí se také možnost podat prostřednictvím úřadu práce žádost o příspěvek na pokrytí (části) mzdy dotovaného pracovního místa pro zaměstnance, který bude mít chod klubu na starost (například po boku asistenta pedagoga).

Při realizaci snídaňového klubu doporučujeme vycházet z vyhlášky o školním stravování a držet se norem pro nakládání s jídlem.

Pokud budete svůj klub provozovat ve školní jídelně a do přípravy potravin zapojovat personál kuchyně, bude to pro Vás jednodušší. Vedoucí kuchyně by měl být se všemi nezbytnými předpisy obeznámen. Pokud zvolíte jiný model, ujistěte se, že koordinátor programu uvedené vyhlášky zná a řídí se jimi.

Kromě toho by v blízkosti místnosti, ve které se klub odehrává, měly být k dispozici toalety a dostatečný počet umyvadel.

» Přehled legislativních norem naleznete v příloze.

Na přípravě i servírování snídaní se podílejí žáci střední školy – praktické školy dvouleté, pro které je naplňování této aktivity také velmi přínosné, přestože nejsou jejími příjemci. Během přípravy snídaní vedeme žáky také k estetickému stolování, vždy jsou snídaně servírované s prostíráním, často je úprava stolu tematická – Vánoce, Velikonoce nebo Valentýn. Velký význam má pro naše žáky i rozšiřování slovní zásoby o nová slova z oblasti výživy a stolování, se kterými se díky snídaňovým klubům setkávají.

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Základní škola
a střední škola Aš

Ač dobrovolnictví není na českých školách příliš využíváno, má většina z nich zkušenosti například s doučováním nebo zajištěním volnočasových aktivit. I snídaňové kluby poskytují řadu příležitostí pro zapojení dobrovolníků, ať už přímo na místě při zajištění chodu klubu, tak v rámci externí podpory, mezi kterou může patřit třeba PR nebo grafický design.

Zajištění dobrovolníků je práce koordinátora programu. Na něm je, aby identifikoval vhodné pozice, našel způsoby, jak dobrovolníky oslovit (například ve spolupráci s místním dobrovolnickým centrem), zajistil, aby splňovali legislativní požadavky pro práci s dětmi a ve školním prostředí, zajistil jejich proškolení i to, aby měli dostatek informací a byli se svou rolí spokojeni. Pokud se dobrovolníci podílejí přímo na přípravě nebo výdeji jídla, je na koordinátorovi, aby plánoval a udržoval rozpis směn.

Dobrovolníci se mohou podílet na tvorbě jídelníčku, přípravě jídel/surovin na druhý den, nákupu, vydávání jídla, úklidu, fundraisingu, koordinaci dobrovolníků, komunikaci se členy místní komunity nebo lokálními podniky, přípravě mediálních výstupů, grafických činnostech, správě webových stránek nebo sociálních sítí, psaní článků, zajištění doprovodných aktivit nebo mentoringu dobrovolníků z řad žáků. Možností je opravdu celá řada a záleží na Vás, do čeho dobrovolníky zapojíte.

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Snídaně zajišťuje zaměstnankyně, která pracuje na DPP jako koordinátorka snídaňových klubů. Významnou roli v plánování snídaňových klubů má koordinátor inkluze pro 1. stupeň.

Základní škola a Mateřská škola
Vejpřty

Školy, kterým záleží na tom, aby jejich klub plnil i svou sociální funkci a pomáhal dětem rozvíjet jejich schopnosti, dovednosti a sebevědomí, zapojují žáky do jeho plánování, chodu i evaluace. To může zvýšit zájem i mezi staršími žáky, kteří mohou mít pocit, že klub je jen pro malé. Vhodná je i úzká spolupráce se žákovskými parlamenty.

Snídaňové kluby, které pracují s žáky, jsou udržetelnější. Tato praxe přispívá k destigmatizaci klubu a pomáhá jej propojit s celou školní komunitou. Díky tomu, že se mohou na chodu klubu podílet, se žáci cítí být jeho součástí, jsou na svůj klub hrdí. Pomáhají tak posilovat pozitivní obraz klubu, spoluvytvářejí vřelou atmosféru, která přispívá k jeho zkvalitňování.

Ať už se podílejí na přípravě a výdeji jídel, nebo třeba na propagaci klubu, mohou si žáci odnést cenné zkušenosti a poznatky. Naučí se připravovat zdravé snídaně, upevní si své vlastní zdravé stravovací

návyky, posílí se jejich sebevědomí, manažerské, komunikační a vůdčí schopnosti, i týmová spolupráce. V kuchyni mohou procvičovat čtení, matematiku i kritické myšlení.

Například v kanadských školách se žáci podílejí na vaření a přípravě jídla, jeho servírování, přípravě místnosti a následném úklidu, výzdobě, plánování jídelníčků nebo realizaci doplňkových aktivit. Starší děti mohou pomáhat těm mladším s úkoly a doučováním, mohou provozovat čtenářský klub nebo využít svých schopností a talentů a sdílet je s ostatními.

INSPIRAČNÍ JEDNOHUBKY

Vzhledem k tomu, že se na zajišťování snídaňových klubů podílí řada zaměstnanců školy, nejen z projektu, dochází k prohlubování kolegiality a vytváření přátelských svazků i mezi dospělými.

Základní škola Děčín XXXII,
Míru 152

2.10 Monitoring a evaluace

Monitoring a evaluace nemusí být nijak komplikované. Jejich design bude vycházet z nastavení Vašeho snídaňového klubu, cílů a metrik, které chcete sledovat.

Mohou probíhat průběžně nebo jednou ročně v předem určeném období, pomocí formalizovaných i neformálních nástrojů. Zpětnou vazbu je vhodné sbírat od personálu, který se podílí na realizaci klubu, pedagogického sboru, dětí, rodičů a dalších osob, které jsou do klubu zapojeny.

Základním nástrojem je evidence docházky do snídaňového klubu. Tu je možné realizovat různými způsoby, nicméně přehled o docházce potřebujete i proto, abyste věděli, které děti do klubu chodí, a mohli zhodnotit, zda klub pomáhá těm nejohroženějším. U dětí, které se klubů účastní, lze sledovat i takové parametry, jako je dochvilnost a prospěch.

Zajímat by Vás ale neměly jenom měřitelné dopady – pro zhodnocení úspěšnosti klubu jsou důležitá i kvalitativní data. Pomoci Vám mohou i třídní učitelé, kteří si mohou všimnout změn v rámci celého třídního kolektivu, změn v chování, koncentraci nebo psychické pohodě dětí. Koordinátor klubu od nich může sbírat zpětnou vazbu průběžně prostřednictvím neformálních rozhovorů.

Pokud Vaše škola realizuje i jiné programy, je možné, že pozitivní dopady nelze přiřknout exkluzivně snídaňovým klubům. Všimněte si toho, jak se jednotlivé programy doplňují.

Co je užitečné monitorovat

- » Kolik dětí pravidelně dochází do klubu?
- » Jaké jsou jejich charakteristiky (gender, věk, nárok na obědy zdarma)?
- » Jak často děti chodí?
- » Liší se to v průběhu týdne, v různých ročních obdobích, podle aktuálního jídelníčku?
- » Jak se zlepšila docházka, dochvilnost, prospěch, chování dětí?
- » Jaká je zpětná vazba od personálu, dětí a jejich rodičů?
- » Jaké jsou roční náklady na provoz klubu?

2.11 Shrnutí: Jak vypadá úspěšný klub⁷

1

Poskytuje přístup ke zdravým snídaním

v příjemném a vlídném prostředí a každý školní den.

2

Je otevřený všem dětem,

které se chtějí programu účastnit, přispívá k destigmatizaci.

3

Obsahuje pestrou nabídku potravin,

které jsou kvalitní a nutričně vyvážené, chutné a pro děti zajímavé.

4

Nabízí ovoce a zeleninu

a podporuje děti v tom, aby zkoušely nové potraviny.

5

Vytváří bezpečné a přívětivé prostory

pro děti a mladé lidi, ve kterých se při jídle mohou socializovat a podílet na budování komunity.

6

Podporuje zapojování žáků, dobrovolnictví

a rozvoj důležitých dovedností, leadershipu, sebevědomí.

7

Pomáhá budovat pozitivní vztahy

mezi školou a komunitou, nabízí a poskytuje pozitivní vzory.

8

Poskytuje žákům celou řadu možností,

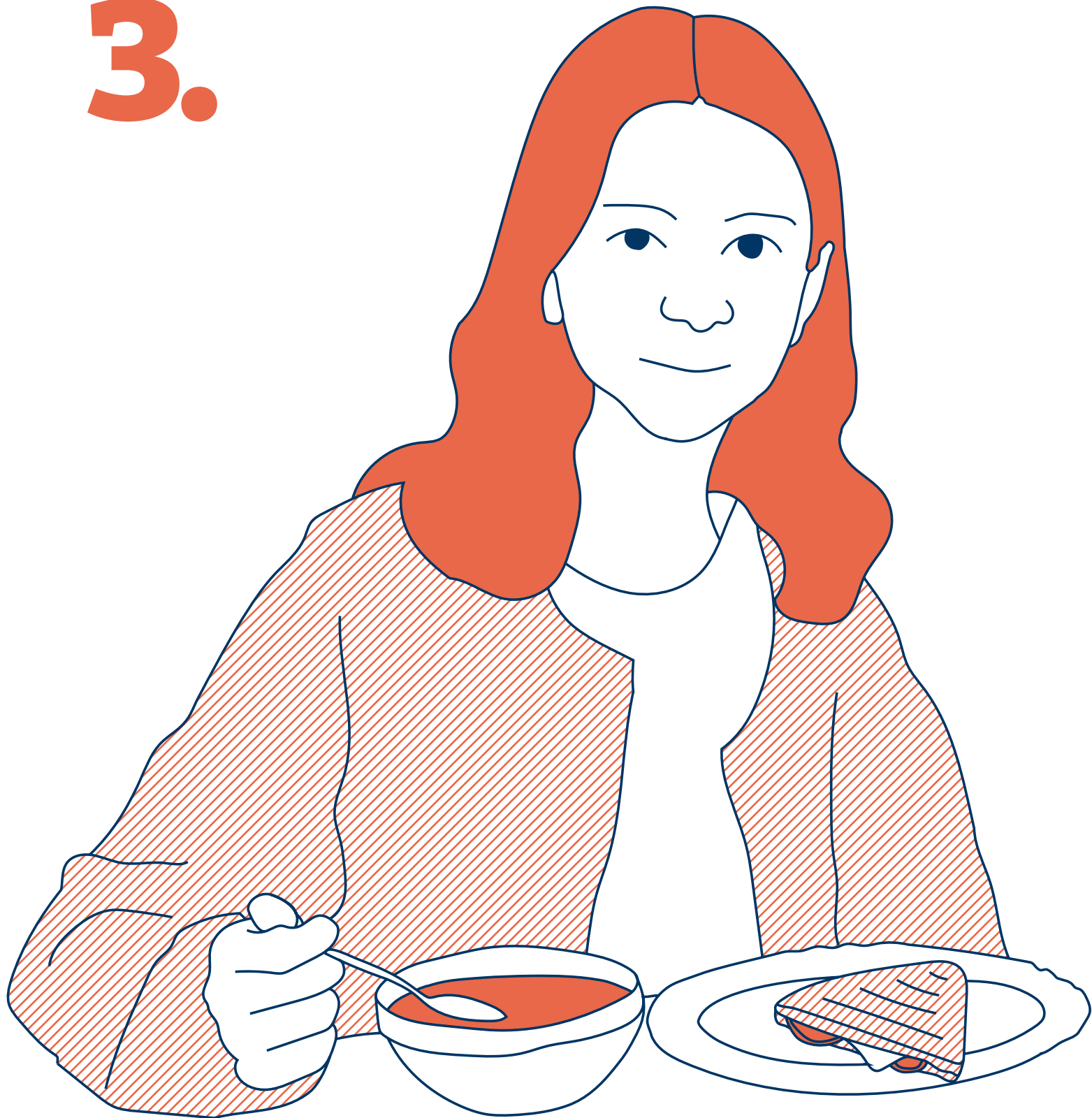
jak se dozvědět více o jídle, výživě, vaření, zdravém životním stylu, učí je pro život.

9

Přispívá ke zlepšování školní komunity

a zaměření školy na budování zdravého, podpůrného prostředí, ve kterém se žákům dobře daří.

3.

**Česká
zkušenost**

3.1

Snídaňové kluby v rámci projektu Podpora rovných příležitostí

V České republice realizovalo v roce 2022/23 snídaňové kluby 55 škol, a to díky financování z prostředků Next Generation EU. Jejich forma i zvolené cíle se odvíjely od specifických podmínek jednotlivých škol a napříč republikou se lišily.

Někde byly snídaňové kluby určeny jen žákům ranní družiny, jinde celým třídním kolektivům nebo vybraným žákům se socioekonomickým znevýhodněním. Na některých školách se jich účastnili pouze žáci prvního stupně, jinde byly dostupné žákům obou stupňů. Ve většině škol se podpoření žáci nebo třídy střídali, v některých školách byla skupina podpořených žáků víceméně stabilní. Do přípravy snídaní byli často zapojováni zaměstnanci školní kuchyně spolu se zaměstnanci školy, někde si snídaně chystali žáci sami se svými učiteli, sami je plánovali a nakupovali potraviny, jinde školy volily externí dodavatele. V některých školách žáci dostávali balíčky, jinde byly snídaně organizovány formou švédských stolů. Volba modelu byla částečně ovlivněna nedostatkem předchozí zkušenosti s podobnou aktivitou a částečně také omezenými finančními zdroji, které ne každé škole umožňovaly provozovat každodenní snídaňové kluby pro všechny žáky. Školy proto přizpůsobovaly formu i očekávané cíle aktuálním podmínkám.

Jako zcela zásadní se jevila otázka výběru žáků. Úvahy o tom, jak o účasti žáků rozhodovat, probíhaly zejména ve školách, kde poptávka převyšovala nabídku. Řada škol vnímala jako problematické nabízet snídani jen některým žákům, objevovaly se obavy ze stigmatizace, vydělování z kolektivu a nespravedlivého přístupu. To mělo vliv i na ochotu rodin své děti na snídaňové kluby přihlásit – ta se zvyšovala spolu s tím, čím více byl snídaňový klub otevřený všem (a nikoliv jen žákům se sociálním znevýhodněním). Snaha zajistit spravedlivý přístup někdy vedla k tomu, že se žáci v účasti na klubech střídali – ty pak nabíraly podobu projektových aktivit, a primární cíle snídaňových klubů, tedy uspokojování biologických potřeb dětí, které mají ráno hlad, upozadovaly nebo naplňovaly jen ve velmi omezené míře. Snídaňové kluby byly často školami využívány k mnoha dalším rozmanitým a užitečným cílům, které ve školách dosud nebyly naplňovány.

Školy kladly důraz také na vzdělávací cíle – díky klubům se jejich žáci učili zdravějšímu způsobu stravování a seznamovali se s potravinami a jídly, jež z domova běžně neznali. Řada škol učila žáky hospodařit s penězi, plánovat nákupy, samostatně připravovat pokrmy a kultivovaně stolovat, během snídání je vedla k osvojování společenských a hygienických návyků. V souvislosti s tím, jak kluby naplňovaly i základní biologické potřeby, zaznamenaly školy příjemnější začátek dne, který umožňoval kvalitnější výuku a lepší soustředění žáků, zlepšila se i docházka. Školy se snažily snídaňové kluby různými způsoby zatraktivňovat – v jedné škole byla snídání pojímána jako malá slavnost a využívána rovněž k oslavám narozenin žáků, jinde si žáci mohli na snídání pozvat zajímavé hosty, organizovány byly rovněž

snídaně s rodiči. Výjimečně byl snídaňový klub navázán na výuku nějakého předmětu, typicky OSV nebo etické výchovy.

Až na výjimky hodnotily školy snídaňové kluby velmi pozitivně – při ohlédnutí za tím, jak kluby naplňovaly stanovené cíle, akcentovaly sociální funkce, tedy prohlubování vztahů mezi pedagogickými pracovníky a žáky, nastolení příjemného klimatu ve třídě a možnost pohovořit se žáky na nejrůznější témata. Zdůrazňovaly příležitost žáky prostřednictvím společných snídání blíže poznat, získat si jejich důvěru a zachytit jejich případné problémy, o kterých je obtížné se dozvědět jinými cestami. Zmiňovaly rovněž posílení důvěry rodičů žáků se socioekonomickým znevýhodněním ke škole.

3.2 Snídaňový klub Ptáčata: Inspirace z Bíliny

Typickou sídlištní školu, která v Bílině sídlí v blízkosti sociálně vyloučené lokality, navštěvuje zhruba 500 žáků a dalších 25 dětí ve dvou přípravných ročnících. Rodiny žáků se často stěhují, ze školy tedy během roku řada z nich odchází, a přicházejí noví. Zhruba ze tří čtvrtin se jedná o žáky se sociálním znevýhodněním a tento poměr v posledních letech ještě narůstá.

Škola se pro žáky snaží vytvořit příjemné prostředí, je nadstandardně vybavena a má zrekonstruovanou školní jídelnu s hracím koutkem. I ten hraje důležitou roli v pojetí snídaňových klubů, které na škole fungují od října 2022 a do nichž se osm měsíců v roce každý den zapojuje 150 žáků.

Už v době, kdy vedení školy o otevření snídaňových klubů uvažovalo, mělo vysoká očekávání. Ředitelka školy se kluby rozhodla pojmout ambiciózně a počáteční koncept kombinoval hned několik funkcí. Hlavním cílem, který si stanovila, bylo nasycení dětí. Měla totiž zkušenost, že zhruba pětina žáků mívá během vyučování hlad, a to z různých důvodů, nejen těch finančních.

Nezůstalo ale „jen“ u naplňování fyziologických potřeb. Od zavedení snídaňových klubů si škola slibovala i zlepšení školní docházky a snížení míry skrytého záškoláctví, zlepšení sociálního klimatu a vztahů mezi dětmi navzájem, ale i mezi žáky a učiteli, a celkově prohloubení neformální atmosféry ve škole. A na konec nechyběla ani touha vyzkoušet inovativní řešení, které se již osvědčilo v zahraničí: „Lákala nás další výzva, která se před námi spolu se snídaňovými kluby otvírala. Aktivně se zapojujeme do mnoha projektů, rádi zkusíme nové věci a pokud nám to dává smysl, baví nás ukazovat, že všechno je možné. Snažíme se tak naplňovat naše motto – Škola pro život.“

Značnou pozornost věnovala škola přípravě projektu. Ta začala v září 2022 a podílelo se na ní celé širší vedení školy. Před zahájením projektu si kladli řadu důležitých otázek:

- » Kdo bude cílová skupina?
- » Jaké budou hlavní cíle snídaňových klubů? Jaká může být přidaná hodnota?
- » Jaké mohou být rezervy?
- » Jak zapojit (alespoň částečně) všechny žáky?
- » Jak kluby zajistit/zvládnout personálně, organizačně?
- » Jak zajistit přihlašování tříd na snídaně?
- » Kdo zajistí snídaně, úklid, objednávky?
- » Jak uhlídat finance?
- » Jak vést evidenci, jak řešit větší absence?

A k jakému výsledku tato počáteční rozvaha vedla? Snídaňové kluby probíhají ve školní jídelně formou bufetu. Využívána je hlavní část jídelny – každý den v ní mezi 7:00 a 7:45 snídají přihlášení žáci prvního stupně a několik žáků ze stupně druhého (celkem

zhruba 90), od 8:00 do 8:45 pak navazují kluby, které jsou spojené s třídnickými hodinami nebo běžnou výukou. Ty na každou třídu vyjdou zhruba dvakrát do měsíce. Škola nezapomíná ani na přípravné ročníky. Žáci, kteří nestihnou běžnou provozní dobu snídaňového klubu, dostanou pečivo, pomazánku a ovoce nebo zeleninu s sebou. Pokud mají žáci naplánovaný výlet, mohou si objednat snídaňový balíček.

Všichni žáci si vybírají sami, co si k snídani dají, mohou si i přidat. Sami se rovněž obsluhují, případně požádají o pomoc. Starší pomáhají mladším, po snídani myjí stoly, starší ročníky se zapojují do základního úklidu jídelny. Po snídani si děti mohou hrát v herním koutku.

Žáci si na snídani mohou pozvat hosta. Může jím být jiný učitel nebo zajímavá osobnost. Klubu se během prvního roku zúčastnila lékařka, zdravotní sestřička nebo hasič. Velmi zajímavá byla snídaně žakovského parlamentu s vedením města. Kromě toho si mohou žáci objednat suroviny a připravit si snídani v kuchyňce nebo ve třídě. To jim umožňuje posnídat zase v jiném prostoru a atmosféře, případně si mohou udělat piknik. V rámci předmětu Příprava pokrmů nebo kroužku vaření připravují žáci snídani pro ostatní.

Bufet každý den obsahuje pečivo, sladké pečivo, pomazánky, cereálie, ovoce, zeleninu, šunku, sýr a marmeládu. Střídavě je doplňován tvarohem, jogurty, ovocným pyré, domácími moučníky, tvarohovými dezerty a pudinky. V rámci teplého bufetu mají žáci na výběr z jednoho jídla denně. Mohou to být palačinky, toasty, míchaná vejce, krupicová kaše nebo párek v rohlíku. K pití je vždy džus nebo mošt, kakao, káva, čaj a voda.

Zhruba jednou až dvakrát do měsíce se konají tematické snídaně. Jejich přípravu má vždy na starost jedna třída, která vyzdobí jídelnu a případně i nachystá občerstvení. V tomto duchu proběhly halloweenská, mikulášská, novoroční, masopustní a velikonoční snídaně, snídaně s rodiči, snídaně na téma staročeské kuchyně, mezinárodní kuchyně nebo kuchyně anglicky mluvících zemí. Nechyběla ani speciální snídaně na oslavu dne dětí.

Již po prvním roce zaznamenala škola velmi dobré výsledky. Zlepšila se školní docházka a spolupráce se zákonnými zástupci některých žáků, zlepšily se i včasné příchody. Díky snídáním se škole daří učit děti sebeobsluze a samostatnosti, a zároveň i pomáhat

mladším spolužákům. Společně se také učí neplýtvat. Postupně se podařilo snížit objem odpadu o 70 %. Děti si zvykly nabírat menší porce a vědí, že pokud budou chtít, mohou si kdykoliv přidat. Důležitou rolí klubu je i osvěta – do jídelníčku jsou zařazována zdravější jídla, žáci jedí více ovoce a zeleniny, daří se omezovat nákupy nevhodných potravin před školou.

Vítanou změnou je lepší klima ve škole. Při snídaních vládne neformální, přívětivá a klidná atmosféra, která pomáhá upevňovat mezilidské vztahy. Žáci se více smějí a více mluví jak mezi sebou, tak s učiteli. Velký úspěch a přínos mají také snídane s rodiči. Všichni se toho o sobě navzájem víc dozvídají. Žáci se daleko více zapojují jak do chodu klubů, tak i do školních akcí, rádi se starají o výzdobu školy. Učitelé si všímají, že se žáci lépe a déle soustředí. To je patrné zejména u dětí v přípravném ročníku.

A jak kluby hodnotí učitelé a zaměstnanci školy?

Moje děti jsou rády, že mají první hodinu možnost se společně v klidu najíst, nemusí hned od rána myslet jen na učení. A moc rády si po snídani společně sednou do „čekacího koutku“, kde hrají hry, na které ve třídě není prostor ani čas. Oceňuji tu pohodu.

Mně se určitě na snídaních líbí, že mohu naplánovat delší nebo trochu náročnější práci, protože vím, že děti nebudou mít hlad ani žízeň. Když jsou děti nasycené ze snídání, můžeme práci prodloužit i přes svačinu, pokud samy chtějí. Díky snídaním za mnou nechodí s otázkou, kdy už bude svačina.

Vedení se shoduje, že by takových úspěchů škola nedosáhla bez finanční podpory a nadšeného týmu. Na první místo ředitelka klade dobrou volbu pracovníků, pro které je kvalita prioritou, jsou flexibilní a ochotní udělat občas i něco navíc.

Škola dále hledá způsoby, jak zapojit i žáky se sociálním znevýhodněním, kteří se stále potýkají s řadou bariér a na kluby nedocházejí. Ráda by ale dosáhla takové výše financování, aby mohla zapojit všechny žáky, bez ohledu na jejich rodinnou a finanční situaci, a vytvořila skutečně inkluzivní klub. Potýká se i s negativními reakcemi veřejnosti, která může snídane chápat jako zvýhodňování některých žáků. Částečně se daří tyto obavy rozptýlovat díky dobře nastavené komunikaci.

Ještě jsem si všimla, že kluby utužují přátelství. Ve třídě se vytvořily skupinky dětí, které se jich účastní. Ráno na sebe čekají před školou, jdou spolu na snídani a ze snídane, ve třídě drží pohromadě. A cestou se živě baví, smějí, a dokonce se naučily i zdravit, protože když začal zdravit jeden, přidali se i další. A také mám před očima spokojenou rodinu, která už ráno čeká na otevření školy, vždy nahlas a s úsměvem zdraví.

U mě ve třídě se díky pravidelným snídaním snížila absence dětí ze sociálně znevýhodněných rodin a mají téměř 100% docházku. Každý den se těší do školy a s plným bříškem se jim lépe pracuje.

3.3

Příběhy z dalších zapojených škol

Z dotazníkového šetření, které jsme realizovali jako součást preventivního programu školy a projektu Zdravá škola, do něhož jsme zapojeni, jsme zjistili, že velmi vysoký podíl žáků přichází na vyučování bez snídaně. Kromě dopadů, které to má na jejich stravovací návyky, u žáků pozorujeme i obtíže s koncentrací a nedostatkem energie během celého dne. Rozhodli jsme se proto žáky podpořit prostřednictvím snídaňových klubů. Kromě zajištění odpovídající výživy jsme sledovali i další cíle. Zapojili jsme proto žáky do volby menu a přípravy celého klubu. To, kromě nácviku obsluhy kuchyňského vybavení a vlastní přípravy jídla, vedlo i k rozvoji sociálních a komunikačních dovedností žáků. Zlepšilo se jejich vyjadřování, dokázali lépe prosadit vlastní názor, ale také hledat kompromis. Do rozhodování byli zapojeni i žáci, kteří nejsou ve třídě středem dění. U žáků se díky klubům zvýšilo povědomí o kvalitě a skladbě potravin, získali praktickou dovednost s přípravou vybraných pokrmů a inspiraci přenositelnou do domácího prostředí. Každý z žáků během snídaňových klubů ochutnal nějakou potravinu či způsob její úpravy, s níž se dosud nesetkal (avokádová pomazánka, exotické druhy ovoce aj.).

Sportovní základní škola
Antonína Sochora Duchcov

***Skladbu snídaní** jsme volili tak, aby byla pro žáky pestrá a ti se tak měli možnost seznámit i s potravinami nebo způsoby přípravy, které dosud neznali (například s náročnější přípravou jídel bez lepku). Od dětí občas slyšíme větu: „To nemám rád, to jíst nebudu.“ I s tímto argumentem jsme se dokázali popasovat a žáci brzy pochopili, že je důležité jídlo ochutnat a až potom hodnotit, zda je dobré nebo ne. Snídaňové kluby jsme využili i k tomu, že se při nich žáci učili pravidlům slušného chování, stolování a sebeobsluže. Kromě poznatků o zdravé stravě získali i dovednosti v oblasti obsluhy základních elektrických spotřebičů (varné konve, toustovače, vaflovače a dalších). Zvládli se naučit přípravu jednoduchých jídel – například uvařit nebo usmažit vajíčka, umíchat pomazánku, oloupat a nakrájet zeleninu a ovoce. Novinkou byla pro žáky i vizuální prezentace jídla. Zjistili, že když si jídlo hezky naaranžujeme na talíř, lépe nám chutná. Nezapomněli jsme ani na úklid nádobí nutného pro přípravu snídaní (žáci si vyzkoušeli obsluhu myčky), třídili jsme společně i obaly od jednotlivých potravin.*

Základní škola Ostrov

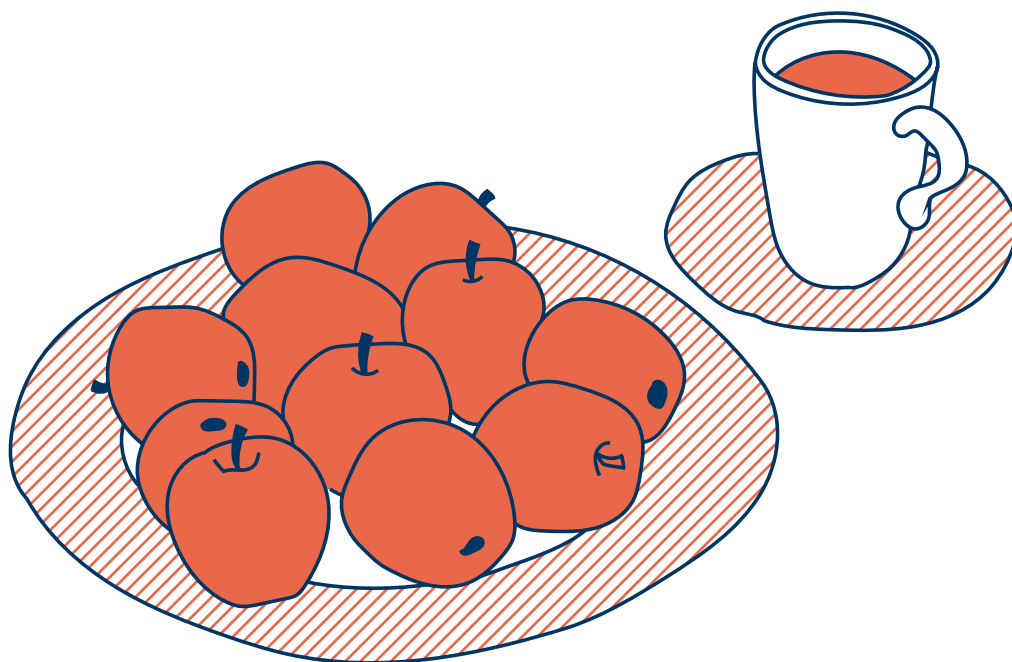
**Snídaňové kluby
probíhaly před hodinou**

etické výchovy ve kmenových třídách za organizace třídního učitele. Realizovány byly také v odborné učebně (kuchyňka) – příprava těchto snídaní byla plně v rukou žáků druhého stupně, kteří se postarali nejen o nákup potravin, ale také o přípravu pokrmů a následné servírování žákům z nižších ročníků.

Třetím modelem, který jsme ve škole vyzkoušeli, pak byly snídaňové kluby s vybranými žáky se sociálním znevýhodněním, se kterými pravidelně pracuje ŠPP. Ty také probíhaly ve školní kuchyňce – organizaci měl na starost sociální pedagog, s přípravou snídaní mu žáci pomáhali a rozšiřovali tak svoje znalosti v oblasti přípravy pokrmů, stolování a ekonomického hospodaření. V rámci klubu jsme také se žáky hráli různé komunikační hry a kvízy, žáci se připravovali na výuku nebo dodělávali domácí úkoly. Díky snídaňovým klubům a obědům zdarma jsme schopni nabídnout žákům se sociálním znevýhodněním bezplatné stravování po převážnou část dne.

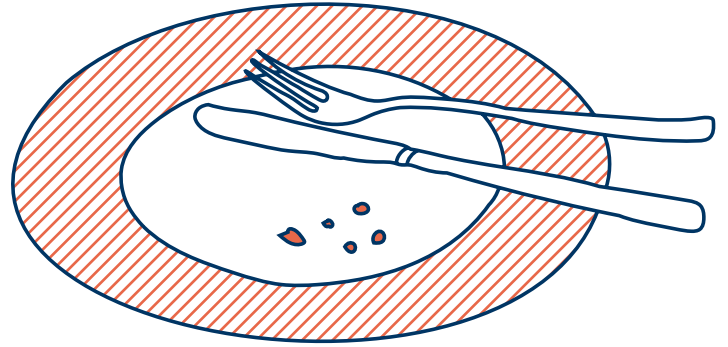

Základní škola a Mateřská škola Krásná Lípa

4.

Odkazy a zdroje

UK

- » [How do schools set up and sustain successful breakfast clubs? This is what schools told us is important](#)
- » [Breakfast Clubs Setup and Implementation: Briefing for School Leaders](#)
- » [An Audit of School Breakfast Club Provision in the UK: A report by Kellogg's](#)

Organizace

- » [Magic Breakfast](#)
- » [Family Action](#)
- » [Kellogg's](#)
- » [Greggs Foundation](#)

Skotsko

- » [Breakfast Clubs... More of a Head Start \(A step-by-step guide to the challenges of setting up and running breakfast clubs in Scotland\)](#)

Severní Irsko

- » [Healthier breakfast clubs](#)
- » [A Good Practice Guide for Breakfast Clubs](#)

Austrálie

- » [School Breakfast Clubs Program](#)
- » [Breakfast Club Scenarios](#)

Kanada

- » [Build them Up Guide: A Guide to Starting and Sustaining a Successful School Breakfast Club](#)
- » [School Breakfast Coordinator Guidebook](#)

Nový Zéland

- » [KickStart Breakfast Guide to Success](#)

USA

- » [Fact Sheet: The School Breakfast Program](#)

PŘÍLOHY

Obsah

Úvod	44
1. Vzory dotazníků.....	46
1.1 Inspirace pro komunikaci s rodiči.....	47
1.2 Vzory dotazníků pro žáky.....	51
1.3 Vzory evaluačních dotazníků.....	53
2. Modelové příklady	56
3. Jak lze snídaňové kluby propojovat s dalšími nástroji z projektu Podpora rovných příležitostí	60
A. Personální podpora	61
B. Přímá podpora žáků.....	63
4. Příklady ze zahraničí.....	64
Bundarra Primary School	65
Thorney Close	65
5. Legislativní normy	66
6. Checklist a shrnutí: Principy úspěšného klubu.....	68

Úvod

Zatímco v první části metodické příručky věnujeme značnou pozornost přípravě snídaňového klubu, zmapování zájmu dětí a jejich rodičů, i monitoringu a evaluaci, zde Vám přinášíme pro inspiraci vzory dotazníků a dalších nástrojů, které je za tímto účelem možné využít. Vydáváme je v editovatelném formátu, aby si každá škola mohla materiály přizpůsobit svým potřebám.

Dotazníky, které zde uvádíme, obsahují otázky, které nás napadaly a na které se škola může chtít ptát, ale také nemusí. Je skutečně čistě na Vás a Vašem zvažování, jaké informace budete při úvahách o nastavení nebo zlepšování snídaňových klubů využívat a jak je budete zjišťovat. Dotazníky je možné vytisknout, převést do online podoby anebo využít jako podklad například pro sociálního pedagoga, který může rozhovory s dětmi a/nebo jejich rodiči vést. Budeme rádi i za to, pokud Vás inspirujeme k vlastnímu řešení.

Některé z uvedených otázek dávají smysl v případě, že jste si danou oblast identifikovali jako jeden z cílů snídaňového klubu – na čištění zubů se například budete zřejmě ptát tehdy, budete-li do snídaňového klubu chtít zahrnout dentální hygienu a vést žáky k pravidelnému čištění zubů po jídle; otázky na to, zda by se do chodu snídaňového klubu chtěli zapojovat i rodiče, mají své místo zase tehdy, pokud má škola dobrovolnický program nebo jej chce zavést. Některé otázky, které budete chtít v dotaznících ponechat, zase nemusejí vyhovovat svou srozumitelností. Ty doporučujeme přizpůsobit tomu, na koho dotazníky cílí – pro rodiče, jejichž prvním jazykem není čeština,

bude zřejmě potřeba využít jiné formulace, případně mít k dispozici i verze ve vícero jazycích.

Kromě dotazníků v přílohách naleznete modelové příklady snídaňových klubů, včetně jejich propojení s dalšími nástroji z projektu Podpora rovných příležitostí. Záměrně u nich necháváme i čísla (a popisy) z katalogu nástrojů, pod kterými je školy zapojené do PROP znají. Ostatní čtenáři a čtenářky je mohou číst bez toho, aby se nechali projektovými kódy rušit – asistenty pedagoga, sociální pedagogy či koordinátory inkluze má i řada škol, které projekt PROP nerealizují. Zde najdete inspiraci, jak tyto pozice do snídaňového klubu zapojit a s jakými dalšími aktivitami se kluby mohou navzájem podporovat. Financování, které je u modelových příkladů uvedeno, vychází z nastavení projektu. Je možné, že se na Vaší škole budou náklady lišit – zde je kalkulace uvedena za účelem vytvoření hrubé představy, jak ji ovlivňuje frekvence konání klubu nebo počet žáků, kteří na snídani docházejí.

Na závěr v přílohách přinášíme dva příklady ze zahraničí a také přehledný check-list, který shrnuje, na co vše je při přípravě a realizaci snídaňových klubů nutno myslet.

1.

Vzory dotazníků

1.1

Inspirace pro komunikaci s rodiči⁸

1.1.1 Příklad základního úvodního dotazníku

Milí rodiče,

snažíme se zjistit, zda máte jako rodiče žáků naší školy zájem o to, aby Vaše děti před začátkem vyučování navštěvovaly nový snídaňový klub Ranní ptáče. V rámci tohoto klubu budeme pro všechny děti zajišťovat snídani (zdarma) a plánujeme i to, že v něm budou probíhat různé aktivity. Klub Ranní ptáče pro Vaše děti představuje skvělý způsob, jak začít den. Abychom si vytvořili lepší představu o tom, co rodiče a děti od klubu očekávají, prosíme o vyplnění krátkého dotazníku.

1. Měli byste zájem, aby se Vaše děti účastnily snídaňového klubu (i kdyby to znamenalo, že budou přicházet do školy 30–60 minut před vyučováním)?

ano ne

2. V kolik hodin by podle Vás měl klub otevírat?

7:00 7:15 7:30

3. Pokud nemáte o klub zájem, můžete nám sdělit, jaké jsou Vaše hlavní důvody?

.....
.....

4. Chtěli byste se na zajištění chodu klubu podílet jako dobrovolníci (od dobrovolníků nevyžadujeme žádnou předchozí zkušenost a poskytneme jim nezbytné školení)?

ano ne

5. Měli byste zájem využívat snídani společně s Vašimi dětmi (za cenu 35,-/osobu)?

ano ne

6. Pokud se chcete dozvědět více, budeme rádi, když nám na sebe necháte aktuální kontakt a napíšete nám, co by Vás zajímalo.

.....
.....

7. Máte nějaké další komentáře?

.....
.....

Děkujeme!

Pokud máte nějaké dotazy, prosíme, obraťte se na koordinátorku snídaňového klubu:

Jméno:

Telefon:

E-mail:

8 Vzory dotazníků jsou adaptovány z předloh v zahraničních metodikách. Ty obsahují další zdroje pro využití školami (odkazy najdete ve zdrojích).

1.1.2 Detailní dotazník: Chceme/potřebujeme ve škole snídaňový klub?

1. Jak často Vaše dítě snídá doma během normálního týdne (cereálie, pečivo / teplé jídlo)?

☐ Každý den	☐ 4–6 dní v týdnu
☐ 1–3 dny v týdnu	☐ Skoro nikdy / nikdy
☐ Nevím	

2. Co Vaše dítě většinou ráno jí?

☐ Cereálie / ovesnou kaši	☐ Teplou snídani
☐ Brambůrky	☐ Ovoce
☐ Pečivo	☐ Čokoládu/sušenky/sladkosti
☐ Nic	☐ Nevím
☐ Něco jiného:	

.....

3. Co Vaše dítě většinou ráno pije?

☐ Čaj / kávu / horkou čokoládu	☐ Ovocný džus
☐ Šumivé limonády	☐ Mléko
☐ Vodu	☐ Nic
☐ Nevím	☐ Něco jiného:

.....

4. Kde Vaše dítě většinou snídá?

☐ Doma	☐ Po cestě do školy
☐ Ve škole	☐ Jinde:

.....

5. Měli byste zájem o to, aby si děti ve škole po snídani čistily zuby?

☐ Ano	☐ Ne
☐ Nevím	

6. Co si myslíte o snídaňovém klubu?

☐ Je to skvělý nápad.	☐ Ten nápad se mi nelíbí.
☐ Víím toho o něm jen velmi málo.	

7. Co konkrétně Vás k tomuto názoru na snídaňový klub vede?

.....

.....

8. Jaké výhody spatřujete v tom, že by Vaše dítě docházelo do snídaňového klubu?

<i>Souhlasíte s následujícími tvrzeními?</i>	<i>Ano</i>	<i>Ne</i>	<i>Nevím</i>
<i>Děti by ve snídaňovém klubu jedly dobrou snídani.</i>	☐	☐	☐
<i>Pokud by naše děti chodily do klubu, já nebo můj partner bychom mohli jít dříve do práce.</i>	☐	☐	☐
<i>Děti se pravděpodobněji nasnídají, když budou s kamarády.</i>	☐	☐	☐
<i>Děti budou ve snídaňovém klubu v bezpečném prostředí, s dozorem dospělých.</i>	☐	☐	☐
<i>Uvítám, že si děti v klubu po jídle vyčistí zuby.</i>	☐	☐	☐

9. Jaké obavy ve Vás snídaňové kluby vyvolávají?

<i>Souhlasíte s následujícími tvrzeními?</i>	<i>Ano</i>	<i>Ne</i>	<i>Nevím</i>
<i>Bojím se, že pro nás budou kluby moc drahé.</i>	☐	☐	☐
<i>Bojím se, že budu vnímán jako rodič, který nedokáže zajistit, aby se dítě nasnídalo doma.</i>	☐	☐	☐
<i>Snídaňový klub ještě více prodlouží školní den.</i>	☐	☐	☐
<i>Bojím se, že tak brzy mé dítě nevstane.</i>	☐	☐	☐
<i>Mám obavu, aby nabídka vyhovovala potřebám mého dítěte z hlediska potravinových alergií a intolerancí a stravovacích zvyklostí.</i>	☐	☐	☐

10. Budete mít zájem o to, aby Vaše dítě do klubu chodilo?

☐ Ano, pravidelně.	☐ Ano, občas.
☐ Ještě nevím.	☐ Spíše ne.

1.1.3 Vzor průvodního dopisu a souhlasu s účastí

SNÍDAŇOVÝ KLUB RANNÍ PTÁČE

Vážení rodiče / zákonní zástupci,

Na základní škole U Slunce chceme dopřát všem dětem takový start dne, který jim pomůže dosahovat lepších studijních výsledků. Rozhodli jsme se proto ve škole zavést snídaňový klub. Všimli jsme si totiž, že mnoho našich žáků ráno nesnídá. A s prázdným žaludkem se jim hůře učí.

Ranní ptáče otevře své dveře v pondělí 1. října 2022 v 7:00 ve školní jídelně. Nabízet bude snídaneň ve formě cereálií, pečiva, ovoce a nápojů. Žáci budou mít snídaneň zdarma, rodinní příslušníci je budou moci využít za poplatek 35 korun za osobu. Uvítáme, když se dle Vašich možností zapojíte.

Klub bude otevírat každý den v 7:00, výdej snídání bude začínat v 7:30. Jídlo bude pro žáky připravovat vedoucí školní kuchyně Jana Novotná, koordinátorkou klubu je sociální pedagožka Marie Stará – obě mají dlouholeté zkušenosti a naši žáci je znají.

V rámci klubu připravujeme také různé hry a kvízy, žáci se tu mohou účastnit čtenářského kroužku, dodělat si domácí úkoly nebo zvolit jednu z nabízených sportovních aktivit. Budeme rádi, když se klubu a aktivit budou děti účastnit pravidelně. Pokud klub nestihnou, dostanou svačinu ve třídě.

Prosíme, vyplňte přiložený souhlas s účastí Vašeho dítěte ve snídaňovém klubu a pošlete nám ho zpět.

S úctou,

Daniela Kratochvílová, ředitelka ZŠ U Slunce

Souhlasím s docházkou mého dítěte / mých dětí

..... do snídaňového klubu Ranní ptáče a potvrzuji,

že zajistím jejich bezpečnou cestu do školy.

Upozorňuji na následující alergie / zdravotní omezení:

Rád/a se do klubu zapojím jako:

- dobrovolník/dobrovolnice (mohu tyto dny: pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek);
- dodám suroviny/vybavení;
- podpořím klub finančně;
- jinak:

Jméno:

Kontakt:

Podpis:

Datum:

1.2

Vzory dotazníků
pro žáky

1.2.1 Řekni nám, co si myslíš (dotazník pro starší žáky)

Uvažujeme o založení snídaňového klubu a potřebujeme tvou pomoc, abychom zjistili, co si o tomto nápadu myslíš. Prosím, zkus na následující otázky odpovědět co nejupřímněji. Nejsou žádné správné ani špatné odpovědi. Chceme vědět, co si myslíš, aby klub bavil tebe i tvé spolužáky a spolužačky. Děkujeme za tvé nápady!

O TOBĚ

1. Kolik je ti let? Jsi dívka nebo chlapec? dívka chlapec

2. Snídáš doma, než odcházíš do školy?

většinu dní v některé dny málokdy nikdy

3. Kupuješ si něco k jídlu po cestě do školy?

většinu dní v některé dny málokdy nikdy

4. Co si kupuješ k snídani?

.....

5. Kolik korun za snídani utratíš?

.....

6. Pokud vůbec nesnídáš, napiš nám proč:

.....

7. Stává se ti někdy, že máš ráno hlad?

ano ne

8. Jak se dostáváš do školy?

pěšky na kole autem hromadnou dopravou

9. V kolik hodin odcházíš ráno do školy?

.....

10. A v kolik hodin do školy většinou přicházíš?

.....

11. Máš nějaké potraviny, které nemůžeš jíst?

ano ne

12. Pokud ano, jaké?

.....

13. Je něco, co by ti znemožňovalo do klubu chodit?

.....

O SNÍDAŇOVÉM KLUBU

14. Jaká jídla chceš, aby snídaňový klub nabízel?

☐ cereálie, ovesné kaše	☐ toasty, pečivo
☐ teplou snídani	☐ ovoce
☐ jogurty	☐ jiné:

.....

15. A co by měl nabízet za pití?

☐ vodu	☐ ovocné džusy
☐ mléko	☐ čaj
☐ jiné:	

.....

16. Jaké hry, aktivity nebo zábavu chceš na snídaňovém klubu?

☐ míčové hry, sporty	☐ deskové hry
☐ koutek pro domácí úkoly	☐ internet
☐ výtvarné aktivity	☐ kvízy, soutěže
☐ čtenářský koutek	☐ jiné:

.....

17. Co by bylo pro tebe hlavním důvodem, proč do klubu chodit?

☐ jídlo	☐ snídaně s kamarády
☐ hraní her, aktivity	☐ doděláné úkolů
☐ možnost strávit někde čas před školou	☐ nevím
☐ jiné:	

.....

18. K čemu myslíš, že by měl klub sloužit?

.....

19. Jak chceš, aby se klub jmenoval?

.....

1.3 Vzory evaluačních dotazníků

1.3.1 Jednoduché kartičky pro menší děti

přední strana

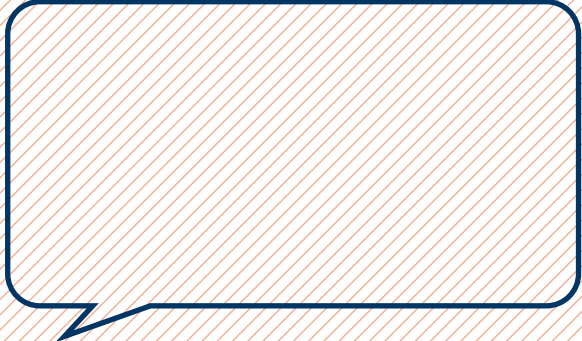
JAKÁ BYLA TVOJE SNÍDANĚ?

Tvůj názor je pro nás důležitý!
 Na zadní stranu kartičky nám napiš nebo nakresli vzkaz. Co si myslíš, že děláme dobře? Jaká jsou tvá nejoblíbenější jídla, která rád snídáš? Co můžeme ještě vylepšit?

zadní strana

JAKÁ BYLA TVOJE SNÍDANĚ?

1.3.2 Dotazník pro mladší žáky

Rádi bychom věděli, co si naši žáci o snídaňových klubech myslí a jak by je případně vylepšili. Budeme rádi, když nám odpovíš na pár otázek.

Co máš na snídaňovém klubu nejraději?

.....

Co se ti na něm naopak nelíbí?

.....

Máš nějaký nápad, jak snídaňový klub vylepšit?

.....

Co o klubu říkáš svým kamarádům a kamarádkám?

.....

Děkujeme za odpovědi.

Až budeš mít dotazník hotový, vlož ho do krabice u vchodu do jídelny.

1.3.3 Dotazník pro starší žáky

Potřebujeme tvou pomoc, abychom zjistili, co si myslíš o našem snídaňovém klubu.

Prosím, zkus na následující otázky odpovědět co nejupřímněji. Nejsou žádné správné ani špatné odpovědi.

1. Kolik je ti let? Jsi dívka nebo chlapec? dívka chlapec

2. Kdy jsi do klubu začal/a chodit?

.....

3. Jak často do klubu docházíš?

každý den 2–3× týdně jednou týdně

4. Jaká jídla v klubu většinou jíš?

cereálie, ovesné kaše toasty, pečivo
 teplou snídani ovoce
 jogurty jiné:

.....

5. A jaké si ráno ve škole vybíráš pít?

vodu ovocné džusy
 mléko čaj
 jiné:

.....

6. Co dalšího bys uvítal/a v nabídce?

.....

7. Jaká aktivita tě nejvíc baví?

míčové hry, sporty deskové hry
 koutek pro domácí úkoly internet
 výtvarné aktivity kvízy, soutěže
 čtenářský klub jiné:

.....

8. A co máš na školním snídaňovém klubu nejraději?

jídlo snídane s kamarády
 hraní her, aktivity doděláné úkolů
 možnost strávit někde čas před školou nevím
 jiné:

.....

9. Co chceš, aby se na snídaňovém klubu změnilo?

.....

10. Od té doby, co chodíš do klubu, vnímáš u sebe některé z následujících změn?

Zaškrtni vše, s čím souhlasíš.

☐ při vyučování se mi lépe soustředí	☐ až do oběda nemám hlad
☐ mám díky klubu nové kamarády	☐ mám přes den více energie
☐ jím víc ovoce	☐ ráno jím méně čokolády/sladkostí

11. Cítíš se díky klubu jinak i ve škole? Změnil/as na ni názor?

- ano ne

Zkus nám napsat, jak:

.....

.....

12. Je něco, co se ti na snídaňovém klubu nelíbí?

- ano ne

Zkus to prosím více vysvětlit:

.....

.....

13. Řekl/a bys svým kamarádům/kamarádkám, aby do klubu chodili?

- ano ne

Napiš proč:

.....

.....

Děkujeme, že jsi nám řekl/a, co si o snídaňovém klubu myslíš!

2.

**Modelové
příklady**

Tyto modelové příklady mají sloužit jako inspirace, jak uchopit unikátní situaci Vaší školy. Nejsou úplným výčtem toho, jak lze snídaňové kluby realizovat, mohou se mezi sebou prolínat, jednotlivé prvky je možné kom-

binovat. Naším cílem bylo pro ilustraci doplnit i možné vazby na nástroje z projektu Podpora rovných příležitostí, budeme ale rádi, když si Vaše škola bude hledat vlastní cesty a klub kombinovat i s jinými aktivitami.

Snídaně u stolu

Modelový příklad

Škola má 500 žáků a díky průzkumu představu, že o kluby předběžně projevilo zájem 120 žáků (a to z různých důvodů). Většina dětí bydlí v okolí školy a nemají problém docházet ráno dříve. Škola proto zvolí model snídaňových klubů ve školní jídelně. Do přípravy jídel zapojí vedoucí školní kuchyně a kuchařku. Kluby bude provozovat v pondělí, ve středu a v pátek. Protože chce, aby byly kluby co nejvíce inkluzivní, otevřené a aby žádné dítě nemělo hlad, nadimenzuje je na 150 žáků. Jejich koordinaci svěří dvěma pozicím – koordinátorovi inkluze a asistentovi pedagoga (SK mají v popisu práce). Ti spolupracují i s dalšími pozicemi na identifikaci žáků, kterým kluby primárně nabízet, i na zapojování žáků do doprovodných aktivit. Jednou týdně bude na klubech přítomný školní psycholog. Z dotazníků vědí, že zhruba 20 žáků chodí do školy většinou na poslední chvíli, rozhodnou se tedy 20 snídaní připravovat formou balíčků. Dětem je předá asistent. Balíčky vyrobí i z případných přebytků tak, aby byly k dispozici o velké přestávce. Jednou za pololetí je snídaňový klub přístupný i rodičům a koordinátoři na něj pozvou zajímavého hosta.

Náklady na jeden školní rok⁹

511 200,-
(jídlo pro 150 žáků, 6 hodin přípravy, 12 dnů v měsíci, 10 měsíců)

Zapojené pozice

A1 – Asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním
A6 – Koordinátor inkluze

Možná vazba na další nástroje

A5 – Školní psycholog
B9 – Školní akce zaměřená na posílení spolupráce s rodiči žáků se sociálním znevýhodněním

Výhody

- » pestrá nabídka jídel
- » lepší možnosti pro socializaci a budování vztahů, školní komunity
- » personál a starší žáci mohou působit jako vzory
- » jedna centrální lokace
- » příležitosti pro doprovodné aktivity, včetně vzdělávání o zdravé stravě

Nevýhody

- » prostorové nároky, zajištění dozoru
- » možná nižší účast
- » nemusí žákům poskytovat dostatek času, aby se najedli před vyučováním
- » samotný model snídaně v jídelně může opomíjet žáky, kteří do školy dojíždějí či docházejí na poslední chvíli

9 Kalkulace nákladů vychází z nastavení financování v rámci projektu Podpora rovných příležitostí, které činí 20 korun na žáka a den a zároveň zahrnuje částku ve výši 210 korun na hodinu a skupinu do 25 žáků na personální výdaje.

Snídaně ve třídě

Modelový příklad

Škola se nachází ve městě, které má vysoký index sociálního znevýhodnění. Má 300 žáků a z předběžného průzkumu vyplynulo, že hlad ráno mají zejména mladší děti, starší si občas kupují snídani cestou. Jejich rodiče by stáli o snídaňové kluby. Většina žáků chodí do školy krátce před zvoněním, zájem mají o začátky klubů po 7:30. Škola otevře snídaňové kluby přímo ve třídách, a to na prvním stupni. Pro druhostupňové žáky připravuje každý den balíčky, které jsou k dispozici na určeném výdejním místě od 7:30 do 11:00. Jídlo objednává od externího dodavatele, který jej do školy doveze v krabicích určených pro konkrétní třídu. Jednotlivé kluby a jejich organizace jsou zodpovědností třídních učitelů / AP, podporu zajišťuje sociální pedagog.

Náklady na jeden školní rok¹⁰

1 420 000,-
(jídlo pro 250 žáků, 10 hodin přípravy, 20 dnů v měsíci)

Zapojené pozice

A3 – Školní sociální pedagog

Možná vazba na další nástroje

A1 – Asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním

Výhody

- » vyšší účast
- » nevyžaduje vyčlenění zvláštních prostor
- » je časově flexibilní a vhodná i pro žáky, kteří se nestíhají najíst před začátkem první hodiny
- » vzdělávání o jídle a výživě lze snadno zahrnout do výuky

Nevýhody

- » vyšší nároky na úklid
- » vyžaduje podporu všech zapojených pracovníků
- » může vyvolávat dojem, že narušuje vyučování
- » omezená nabídka jídel

¹⁰ Kalkulace nákladů vychází z nastavení financování v rámci projektu Podpora rovných příležitostí, které činí 20 korun na žáka a den a zároveň zahrnuje částku ve výši 210 korun na hodinu a skupinu do 25 žáků na personální výdaje.

Balíčky

Modelový příklad

Škola má 700 žáků, 70 žije ve dvou vyloučených lokalitách, ze kterých dojíždí MHD. Z průzkumu mezi všemi žáky zjistila, že hlad mívají děti, které zároveň přicházejí na poslední chvíli. Škola zaměstnala i asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Ten navázal kontakt s některými rodinami a zjistil, že vzhledem k omezeným spojmům je pro ně těžké docházet do školy dříve. Po poradě se ŠPP škola zvolila model poskytování snídaní formou balíčků a zároveň otevřela menší snídaňový klub ve cvičné kuchyňce, kam si žáci mohou balíčky přinést a sníst a kde je k dispozici čaj. Žáci si zde mohou dodělat domácí úkoly nebo se účastnit doučování. Klub jednou týdně navštěvuje školní psycholog.

Náklady na jeden školní rok¹¹

568 000,-
(jídlo pro 100 žáků, 4 hodiny přípravy, 20 dnů v měsíci)

Zapojené pozice

A1 – Asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním

Možná vazba na další nástroje

A5 – Školní psycholog
B1 – Pedagogická intervence – doučování

Výhody

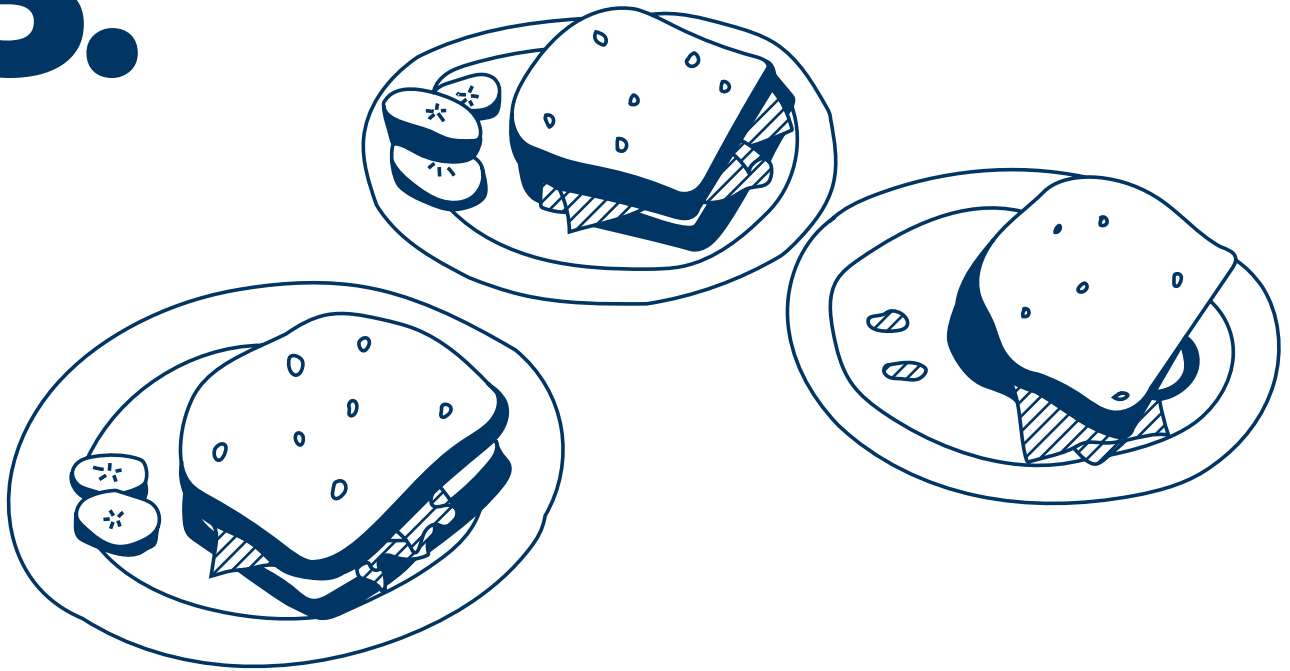
- » snadný způsob, jak nasytit vyšší počet žáků
- » vhodné pro 2. stupeň
- » vyžaduje minimální dohled/koordinaci
- » samotné poskytování snídaní nevyžaduje vyčlenění zvláštních prostor
- » žáci mohou jíst, kdy a kde si sami vyberou
- » minimální zapojení personálu

Nevýhody

- » omezená nabídka jídel
- » vyšší množství obalů a odpadu
- » méně příležitostí k socializaci a vzdělávání o výživě

¹¹ Kalkulace nákladů vychází z nastavení financování v rámci projektu Podpora rovných příležitostí, které činí 20 korun na žáka a den a zároveň zahrnuje částku ve výši 210 korun na hodinu a skupinu do 25 žáků na personální výdaje.

3.

**Jak lze snídaňové
kluby propojovat
s dalšími nástroji
z projektu
Podpora rovných
příležitostí**

A. Personální podpora

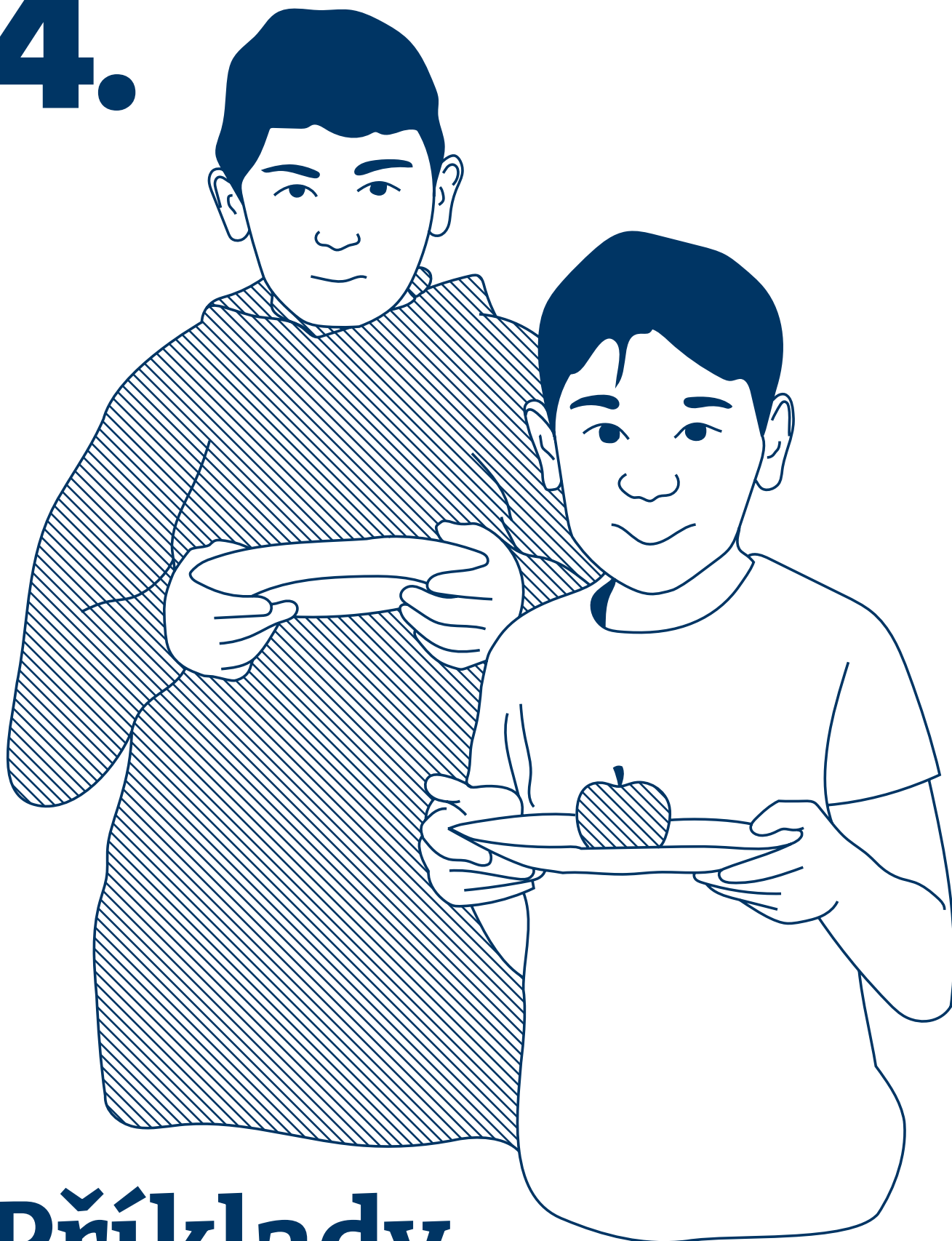
Nástroj	Z popisu v katalogu nástrojů PROP	Jak propojit?
A1 Asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním	<ul style="list-style-type: none">b) podpora žáků při adaptaci na školní prostředí a při zapojení do kolektivu třídy/skupiny;c) psychosociální podpora žáků, podpora učitele při péči o fyzické i duševní zdraví žáků;d) podpora žáků při doučování a při přípravě na výuku v době mimo vyučování;e) podpora žáků při jejich zapojení do školní družiny / školního klubu a dalších aktivit nabízených školou;f) podpora komunikace mezi školou a zákonnými zástupci žáků;g) spolupráce s poradenskými pracovníky školy a s pracovníky NNO zapojenými do vzdělávání žáků;	<ul style="list-style-type: none">» může snídaňový klub (SK) koordinovat nebo se ho účastnit;» může v rámci SK podporovat konkrétní žáky;» může o/díky SK komunikovat s rodinou;
A2 Školní speciální pedagog	<ul style="list-style-type: none">b) intervence zaměřené na podporu pozornosti žáků a snížení deficitů dílčích funkcí (vnímání, paměť);c) podpora komunikačních schopností žáků;d) intervence v oblasti náročného chování žáků, psychická a emoční podpora žáků;e) podpora žáků při adaptaci na školní prostředí a při sociálním začlenění, podpora studijní motivace žáků;	<ul style="list-style-type: none">» může se SK účastnit;» může v rámci SK podporovat konkrétní žáky;» může pomoci identifikovat žáky, kteří SK potřebují;
A3 Školní sociální pedagog	<ul style="list-style-type: none">a) identifikace žáků se sociálním znevýhodněním a jejich monitoring;b) podpora školní docházky a studijní motivace žáků;c) podpora žáků při adaptaci na školní prostředí a při sociálním začlenění;d) podpora žáků při přípravě na výuku a při jejich zapojení do volnočasových aktivit organizovaných školou;f) facilitace spolupráce mezi školou a zákonnými zástupci žáků;h) koordinace programů zaměřených na bezplatné školní stravování žáků;	<ul style="list-style-type: none">» může SK koordinovat nebo se jich účastnit;» může v rámci SK podporovat konkrétní žáky;» může o/díky SK komunikovat s rodinou;» může pomoci identifikovat žáky, kteří SK potřebují;
A5 Školní psycholog	<ul style="list-style-type: none">a) identifikace žáků se sociálním znevýhodněním a jejich monitoring;b) prevence a intervence v oblasti sociálního klimatu třídy/školy;c) prevence a intervence v oblasti náročného chování žáků;d) intervence zaměřené na podporu pozornosti žáků a snížení deficitů dílčích funkcí (vnímání, paměť);e) podpora žáků při adaptaci na školní prostředí a v sociálním začlenění;f) individuální konzultace s žáky, podpora jejich studijní motivace;g) podpora pedagogů při péči o fyzické i duševní zdraví žáků;	<ul style="list-style-type: none">» může se SK účastnit;» může v rámci SK podporovat vybrané žáky nebo skupinu žáků;» může pomoci identifikovat žáky, kteří SK potřebují;» může SK propojit s preventivními aktivitami a podporou duševního zdraví žáků;

Nástroj	Z popisu v katalogu nástrojů PROP	Jak propojit?
A6 Koordinátor inkluze	a) identifikace žáků se sociálním znevýhodněním a jejich monitoring; d) podpora komunikace mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků; f) podpora spolupráce školy se zřizovatelem; h) koordinace aktivit zaměřených na rozvoj fyzického i duševního zdraví žáků, facilitace spolupráce školy s psychosociálními a zdravotními službami; i) koordinace programů zaměřených na bezplatné školní stravování žáků, facilitace spolupráce mezi školou a OSPOD / NNO / zařízeními sociálních služeb; j) koordinace s dalšími relevantními místními aktéry (Agentura pro sociální začleňování, Úřad práce, soukromé subjekty);	» může SK koordinovat nebo se jich účastnit; » může pomoci identifikovat žáky, kteří SK potřebují; » může o/díky SK komunikovat s rodinou; » může SK propojit s podporou fyzického i duševního zdraví žáků; » může síťovat s dalšími relevantními partnery;
A7 Adaptační koordinátor	b) pomoc při seznamování se s běžným režimem a uspořádáním vyučovacího dne a vyučování (rozvrh hodin, stěhování z kmenových do odborných učeben, možnosti stravování zajišťované školou, školní klub, školní družina, nabídka zájmové činnosti a kroužků apod.);	» může SK využít pro podporu adaptace žáků nebo adaptaci zajišťovat ve spolupráci s dalšími pracovníky;
A8 Pracovník volnočasových aktivit	a) příprava a realizace volnočasových aktivit organizovaných pro žáky školou; b) spolupráce na přípravě a realizaci doučování žáků, propojení doučování s volnočasovými aktivitami; c) podpora studijní a pracovní motivace žáků; e) vedení dobrovolníků zapojených do volnočasových aktivit pro žáky; f) poskytování konzultací zákonným zástupcům žáků a pedagogům školy v oblasti doučování a aktivního trávení volného času žáků; g) spolupráce s NNO, SVČ, sociálními službami a dalšími subjekty zajišťujícími volnočasové aktivity pro žáky;	» může se zapojovat do doprovodných aktivit, zajišťovat je nebo na nich spolupracovat; » může koordinovat dobrovolníky z řad žáků; » může do realizace doprovodných aktivit v rámci SK zapojovat další partnery;
A9 Koordinátor mentorského programu pro žáky	a) nastavení, vedení a propagace služby mezi žáky i pedagogickým sborem dle dostupných a ověřených dobrých praxí; b) identifikace, oslovení, motivace a zaškolení žáků vhodných k výkonu pozice žakovského mentora; c) vedení a supervize žakovských mentorů; d) sběr zpětných vazeb ze strany žáků – uživatelů služby a jejich vyhodnocování; e) komunikace o průběhu, stavu, přínosech a též limitech služby s kolegy z pedagogického sboru a koordinace vzájemně se doplňujících činností a aktivit; f) další práce související s výše uvedenou pedagogickou činností;	» může účastníky mentorského programu zapojovat do SK;

B. Přímá podpora žáků

Nástroj	Jak propojit? (Vždy je nutné se vyvarovat dvojmu financování.)
B1 Pedagogická intervence – doučování	Někteří žáci rádi využijí SK k vypracování domácích úkolů nebo doučování. Doučování může probíhat buď přímo v rámci klubů, případně je možné se na nich s žáky domluvit na další podobě. Snídaně může podpořit účast na doučování.
B2 Pedagogická intervence v době školních prázdnin – doučování	Pokud se rozhodnete doučovat i o prázdninách, je možné zároveň provozovat i SK (i v menším měřítku).
B3 Pedagogická intervence se zaměřením na podporu rané adaptace žáků	Školní snídaňové kluby poskytují ideální prostředí pro rozvoj komunikačních a sociálních dovedností, podporují adaptaci ve školním kolektivu. Doprovodné aktivity mohou vést i k rozvoji slovní zásoby nebo jemné motoriky. Adaptaci může i v rámci SK buď zajišťovat přímo adaptační koordinátor, nebo může potenciálu SK využít po domluvě s asistentem pedagoga nebo jiným pracovníkem, který SK koordinuje.
B4 Psychosociální intervence, podpora duševního zdraví dětí a žáků, preventivní práce	SK poskytují prostor pro individuální i skupinovou práci se žáky se sociálním znevýhodněním, může se jich účastnit školní psycholog, mohou být využívány jako preventivní nástroj, aktivita, která směřuje k rozvoji pozitivních vztahů a wellbeingu na celé škole.
B6 Vzdělávací akce pro žáky se zaměřením na zvyšování jejich studijní motivace; adaptační, socializační aktivita	Také pro besedu pro žáky je možné využít zázemí SK. Lze pozvat například úspěšného sportovce a propojit jeho prezentaci s tématem zdravé stravy a zdravého životního stylu.
B7 Zážitkový vzdělávací program pro žáky	Zážitkovou aktivitu je možné postupně představovat na SK, společně se na ni chystat, v samotný den konání na něm může například začínat. Pokud by zážitkový program spočíval v exkurzi do firmy, která se zabývá například produkcí potravin, je SK klub také velmi vhodným místem, jak zážitek ještě více rozšířit a zužitkovat.
B9 Školní akce zaměřená na posílení spolupráce s rodiči žáků se sociálním znevýhodněním	Například jednou za rok nebo za pololetí může být snídaňový klub otevřený rodičům nebo celým rodinám žáků se sociálním znevýhodněním. Může jít o nějakou zvláštní příležitost, oslavu, start pro další aktivitu (sportovní den, „Na kafe s rodiči“).

4.

**Příklady
ze zahraničí¹²**

Bundarra Primary School

Čím nás mohou inspirovat snídaňové kluby v Austrálii?

Otevíráme každé ráno v 8:30 a snídani podáváme každému, kdo o ni stojí – někdy se u nás se svými dětmi nají i maminky, tatínkové, prarodiče a přátelé! Je úžasné sledovat, jak děti komunikují s ostatními žáky, se kterými by běžně nepřišly do styku.

Každý den máme k dispozici knihy, hádanky, týdenní vědomostní soutěže, omalovánky a karetní hry. Máme playlist, do kterého si děti samy vybírají písničky a který se hraje každé ráno – už se občas stalo, že se i tančilo!

vítat ostatní studenty, když přijdou do kuchyně, starají se o hladký průběh snídane. Zapojují se do přípravy zapékaných sendvičů, toastů a jablečných plátků. Po skončení snídane pomáhají s úklidem.

Máme snídaňový tým složený ze tří starších žáků, který se každé pololetí mění. Součástí jejich práce je

Snídaňový tým má službu dvakrát týdně, i když často chodí i v jiné dny!

Thorney Close

Jaké jsou pozitivní dopady poskytování snídani na školní komunitu?

Jednou z největších změn v naší škole je, že děti díky snídáním chodí včas a zlepšila se docházka. Začátek dne je tak klidný a soustředěný a má to obrovský vliv na učení, protože děti jsou najedené a připravené se učit.

Dalším obrovským rozdílem je, že už nemáme děti, které skrývají hlad. Pokud má někdo po snídani ještě hlad, nebojí se říct si o něco dalšího. Spolupráce s organizací Magic Breakfast nám umožnila oslovit každé dítě ve škole. Je opravdu důležité, aby žádné dítě nebylo opomenuto.

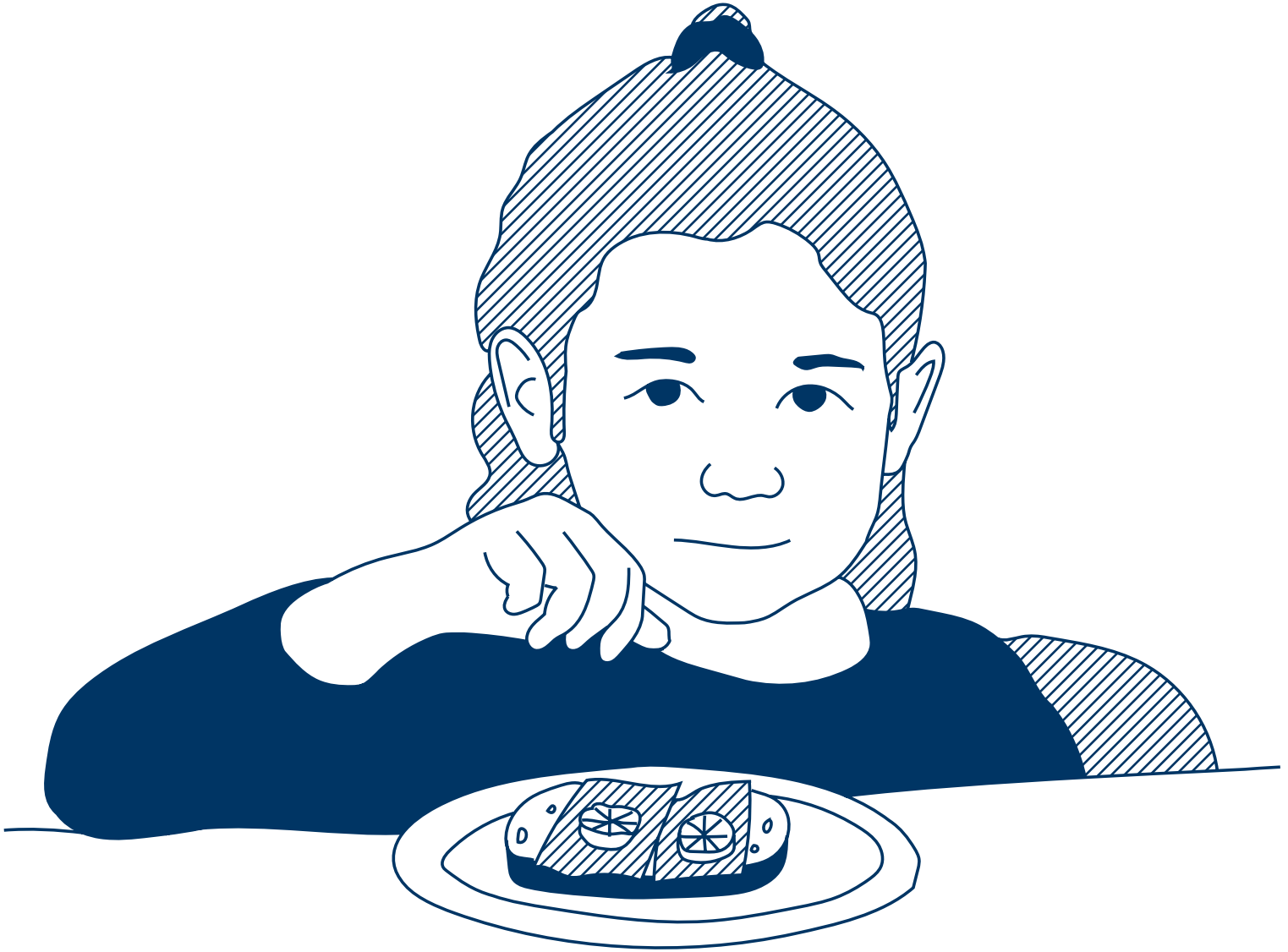
jsou méně vystresovaní, protože nemají starosti s přípravou dětí a jejich snídani před školou. Opravdu to posílilo pouto, které s dětmi a rodinami máme.

Všechny děti jsou spokojené, protože mají něco k snědku a také čas na společenské aktivity. Rodiče

Snídane se staly součástí naší kultury. Když jsme je po pandemii opět začali ve třídách podávat, děti byly nadšené, protože i pro ně to znamenalo návrat do normálního života.

12 Adaptováno z: 1. <https://www.foodbank.org.au/breakfast-club-spotlight-bundarra-primary-school>
a 2. <https://www.magicbreakfast.com>

5.

**Legislativní
normy**

Školní stravování v ČR se řídí výživovými normami stanovenými v dohodě Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy s Ministerstvem zdravotnictví.

Výživové normy vyjadřují, kolik potřebuje zdravý organismus dítěte a dospívajícího průměrně makroživin a nejdůležitějších mikroživin za den, a to s přihlédnutím k tomu, že potřeba živin se mění vlivem věku, pohlaví a fyzické zátěže. Jsou v nich uplatněny nejen zásady správné výživy, ale i snahy čelit poruchám z nedostatku nebo nadbytku jednotlivých složek potravy.¹³

Školám, které se rozhodnou zavést snídaňové kluby, doporučujeme seznámit se s níže uvedenými právními normami. V základních předpisech, které se týkají školního stravování, by se měli orientovat vedoucí školních jídelen, s orientací v dalších normách může školám pomoci zřizovatel, případně se mohou obracet na Asociaci zřizovatelů školních jídelen. Ta jídelnám pomáhá naplňovat standardy kvality, nabízí základní poradenství, pořádá konference a regionální setkávání pracovníků školních jídelen a realizuje řadu vzdělávacích kurzů.

Vedle níže uvedených zákonů a vyhlášek doporučujeme věnovat pozornost řádné dokumentaci a pracovním předpisům (zejména v souvislosti s doplňkovou činností školy). Při realizaci snídaňových klubů je také vhodné dodržovat zásady zdravého stravování, včetně označování alergenů, a věnovat pozornost potravinovým alergiím, intolerancím a speciálním dietám.

Školské předpisy:

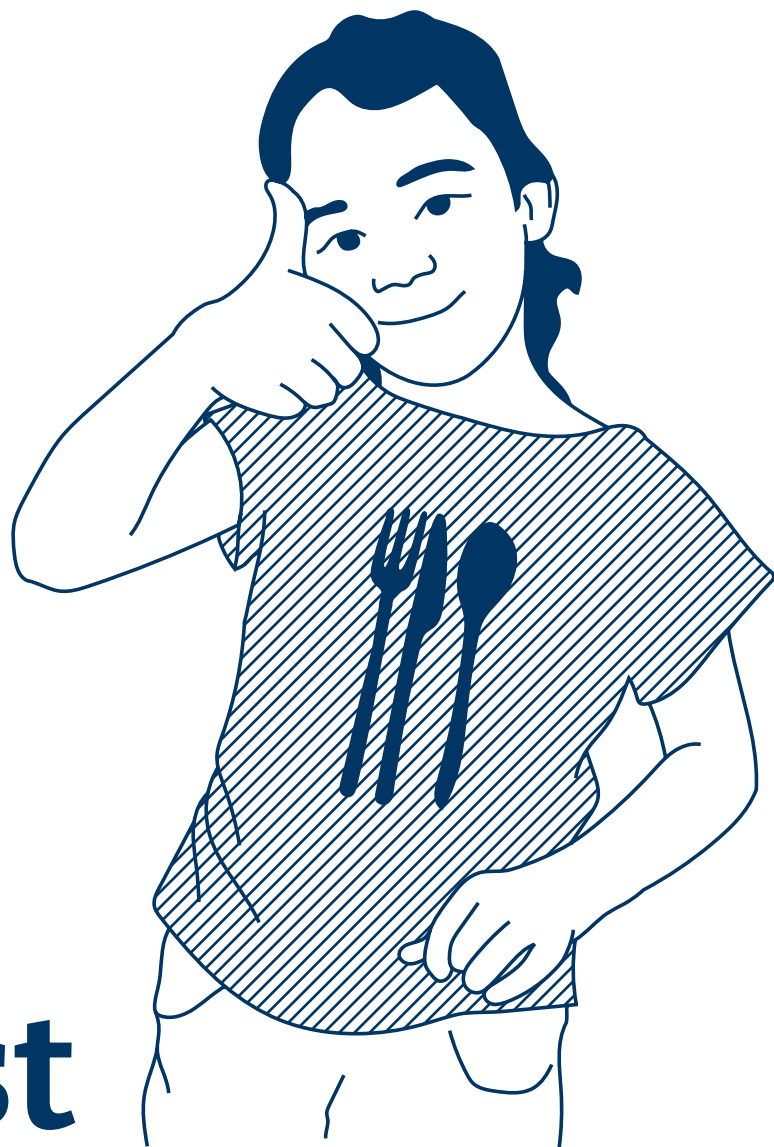
- » Školský zákon 561/2004 Sb. – zejména § 119, § 122, § 160
- » Zákon č. 250/2000 Sb. – rozpočtová pravidla územních rozpočtů
- » Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole
- » Vyhláška č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon o finanční kontrole ve veřejné správě
- » Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování
- » Vyhláška č. 282/2016 Sb., o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních
- » Zřizovací listina – doplňková činnost (§ 27 zákona č. 250/2000 Sb. + Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

Hygiena:

- » Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- » Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách
- » Vyhláška č. 137/2004 Sb., resp. č. 602/2006 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny
- » Hygienický balíček, jehož hlavní součástí jsou Nařízení ES 852/2004 (o hygieně potravin) a 853/2004 (o hygieně potravin živočišného původu)
- » Nařízení komise (ES) č. 2073/2005 o mikrobiologických kritériích pro potraviny
- » Veterinární zákon č. 166/1999 Sb.
- » Vyhláška č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody
- » Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

13 Asociace zřizovatelů školních jídelen: <https://az-skolnijidelny.cz/o-asociaci/>

6.

Checklist a shrnutí: Principy úspěšného klubu¹⁴

Vybudujte udržitelný základ

- Nabízejte snídani každý školní den;
- zajistěte, aby byl snídaňový klub široce dostupný, podporujte účast všech žáků;
- najděte odhodlaného a velmi dobře informovaného koordinátora programu;
- podporujte spolupráci s vedením a pedagogickými i nepedagogickými pracovníky školy;
- zajistěte finanční udržitelnost a odpovědné hospodaření;
- provádějte průběžné hodnocení programu.

Podporujte zdravé stravovací návyky

- Nabízejte nutričně vyvážený jídelníček, který obsahuje potraviny v souladu se zásadami zdravého stravování a vyhláškou o školním stravování;
- zajistěte, aby byl snídaňový jídelníček v rámci možností rozpočtu vyvážený;
- volte zdravé způsoby přípravy jídel (pečení, vaření) s malým nebo žádným množstvím přidané soli, cukru, sladidel nebo tuku;
- poskytněte žákům na jídlo dostatek času a ved'te je k tomu, aby vnímali signály sytosti;
- podporujte zdravé stravování prostřednictvím pozitivních vzorů a vzdělávání v oblasti potravin a výživy.

Vytvořte bezpečné fyzické a sociální prostředí

- Provozujte klub na místě, které je bezpečné, všeobecně přístupné a přívětivé;
- vytvořte pro děti zábavné místo, kde se mohou setkávat a společně posnídat;
- při přípravě, skladování, podávání a manipulaci s potravinami a nápoji dodržujte bezpečnostní předpisy a zásady ochrany zdraví.

Poskytujte snídaňový klub zaměřený na děti a mladé lidi

- Přivítejte a respektujte každého žáka;
- nabízejte jídelníček, který zohledňuje kulturní specifika a individuální potřeby žáků s citlivostí a alergiemi na určité druhy potravin;
- zajistěte, aby žáci měli možnost vyjádřit svůj názor na snídaňový klub;
- podporujte aktivní účast dětí, rozvoj jejich dovedností, vůdčích schopností a sebedůvěry;
- podporujte pozitivní sociální interakce a posilujte sebevědomí.

Zapojte celou školní komunitu

- Podporujte celoškolský přístup a partnerství s širší školní komunitou;
- propagujte program v rámci celé komunity, aby se o jeho existenci dozvěděli všichni žáci a jejich rodiny;
- aktivně získávejte dobrovolníky včetně žáků, rodinných příslušníků a členů komunity;
- budujte pozitivní vztahy mezi školou a místní komunitou a mezi žáky a dospělými mentory a vzory.

Dbejte na ochranu životního prostředí

- Nepoužívejte jednorázové nádoby a náčiní;
- minimalizujte plýtvání potravinami a omezujte vznik odpadu z balených potravin;
- recyklujte a kompostujte potravinový odpad;
- zvažte založení zahrady pro pěstování potravin na pozemku školy;
- pokud je to možné, vybírejte potraviny z místních zdrojů.

Snídaňové kluby

Metodická příručka pro základní školy

Autorky textu: Bc. Eva Nováková, Mgr. Olga Havlátová

Odborně připomínkovaly: doc. RNDr. Jana Straková, Ph.D., Mgr. Jaroslava Simonová, Ph.D.

Jazykové korektury: Mgr. Gabriela Kermesová

Grafické zpracování: Bc. Ondřej Polony

Vydal: Národní pedagogický institut České republiky, Praha 2024

ISBN: 978-80-7578-145-1

Snídaňové kluby jsou konceptem, který má potenciál pozitivně ovlivnit nejen školní úspěšnost a docházku, ale i fyzické a duševní zdraví žáků, a také jejich sociální rozvoj. Snídaně ve školním prostředí nabízejí dětem možnost sdílet společný čas, navazovat nová přátelství a naladit se na výuku a další aktivity, které je během celého dne čekají. Stávají se tak zdrojem energie i chvílí, kdy se žáci mohou cítit součástí školní komunity. Díky tomu přispívají k vytváření zdravého a podporujícího prostředí.

Snídaňové kluby jsou velmi důležité proto, že zvyšují šance žáků na úspěšné vzdělávání. Silný vliv socioekonomického zázemí rodiny na vzdělávací výsledky je v našem školství známou skutečností. A protože si žáci do školy v jistém smyslu přinášejí i svůj sociální kontext a rodinné zázemí, je potřeba škole vedle vzdělávací a výchovné role přiznat i roli sociální. Tu charakterizuje aktuálně stále silnější úsilí našeho resortu kompenzovat sociální znevýhodnění žáků a aktivně vytvářet takové podmínky, díky kterým mohou uspět všechny děti v duchu Strategie 2030+. A právě snídaňové kluby jsou jedním z opatření, která pomáhají tento cíl naplňovat.

Jan Vöröš Mušuta

*Ředitel odboru rovného přístupu ke vzdělávání a podpory pracovníků v regionálním školství,
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*

Chcete si příručku prolistovat online
a stáhnout nějaké přílohy z pdf?

Stačí naskenovat QR kód
a hned budete přesměrováni
na potřebnou stránku.